Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)

den 4 oktober 2024*

”Överklagande – Konkurrens – Konkurrensbegränsande samverkan – Marknaden för armeringsjärn – Kommissionens beslut vari konstateras en överträdelse av artikel 65 KS, efter att EKSG-fördraget upphört att gälla, med stöd av förordning (EG) nr 1/2003 – Beslut som fattats efter att tidigare beslut ogiltigförklarats – Nytt hörande i närvaro av medlemsstaternas konkurrensmyndigheter – Rätten till försvar – Principen om god förvaltning – Krav på opartiskhet – Rimlig tidsfrist – Motiveringsskyldighet – Proportionalitet – Principen *ne bis in idem* – Invändning om rättsstridighet – Försvårande omständigheter – Upprepning av överträdelse – Förmildrande omständigheter – Likabehandling”

I mål C-31/23 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 19 januari 2023,

Ferriere Nord SpA, Osoppo (Italien), företrätt av B. Comparini, G. Donà och W. Viscardini, avvocati,

klagande,

i vilket de andra parterna är:

Europeiska kommissionen, företrädd av G. Conte, P. Rossi och C. Sjödin, samtliga i egenskap av ombud, biträdda av M. Moretto, avvocato,

svarande i första instans,

Europeiska unionens råd, företrätt av E. Ambrosini och O. Segnana, båda i egenskap av ombud,

intervenient i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden T. von Danwitz samt domarna P.G. Xuereb (referent) och A. Kumin,

generaladvokat: N. Emiliou,

* Rättegångsspråk: italienska.

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Ferriere Nord SpA har i första hand yrkat att domstolen ska upphäva den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 9 november 2022, Ferriere Nord/kommissionen (T-667/19, EU:T:2022:692) (nedan kallad den överklagade domen). Genom denna dom ogillade tribunalen Ferriere Nords talan om i första hand ogiltigförklaring av kommissionens beslut C(2019) 4969 final av den 4 juli 2019 om ett åsidosättande av artikel 65 i EKSG-fördraget (ärende AT.37956 – Armeringsjärn) (nedan kallat det omtvistade beslutet), i den mån det berör Ferriere Nord. I andra hand har företaget yrkat dels att den överklagade domen ska upphävas i den del bolagets andrahandsyrkande om delvis ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet ogillades, dels att beslutet delvis ska ogiltigförklaras och att de böter som ålagts företaget ska sättas ned.

Tillämpliga bestämmelser

Förordning (EG) nr 1/2003

2 I artikel 7 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna [101 FEUF] och [102 FEUF] (EGT L 1, 2003, s. 1), med rubriken ”Konstaterande och upphörande av överträdelser”, föreskrivs följande i punkt 1:

”Om kommissionen till följd av ett klagomål eller på eget initiativ konstaterar att bestämmelserna i artikel [101 FEUF] eller artikel [102 FEUF] har överträtts, får den genom beslut ålägga de berörda företagen eller företagssammanslutningarna att upphöra med överträdelsen. För detta ändamål får kommissionen ålägga dem alla åtgärder som hänför sig till företagets agerande (beteendemässiga åtgärder) eller strukturella åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och nödvändig för att få denna att upphöra. Strukturella åtgärder får endast åläggas om det antingen inte finns någon lika effektiv beteendemässig åtgärd eller om en lika effektiv beteendemässig åtgärd skulle vara mer betungande för det berörda företaget än den strukturella åtgärden. Om kommissionen har ett berättigat intresse av det får den även konstatera att en överträdelse tidigare har ägt rum.”

3 I artikel 14 i förordningen, med rubriken ”Rådgivande kommitté”, föreskrivs följande:

”1. Kommissionen skall samråda med en rådgivande kommitté för kartell- och monopolfrågor innan beslut fattas enligt artiklarna 7, 8, 9, 10, 23, 24.2 och 29.1.

2. Vid diskussioner av enskilda ärenden skall den rådgivande kommittén bestå av företrädare för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. …

…

5. Kommissionen skall ta största hänsyn till yttrandet från den rådgivande kommittén. Kommissionen skall informera kommittén om hur yttrandet har beaktats.

…”

4 Enligt artikel 23.2 a i förordningen får kommissionen genom beslut ålägga företag och företagssammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet överträder artikel 101 FEUF eller artikel 102 FEUF.

5 I artikel 25 i samma förordning, med rubriken ”Preskriptionstider för åläggande av påföljder”, föreskrivs följande:

”1. Följande preskriptionstider gäller kommissionens befogenheter enligt artiklarna 23 och 24:

a) Tre år vid överträdelser av bestämmelser om begäran om upplysningar eller genomförande av inspektioner.

b) Fem år vid alla övriga överträdelser.

2. Preskriptionstiden skall räknas från och med den dag då överträdelsen begicks. Vid fortsatta eller upprepade överträdelser skall dock tiden räknas från och med den dag då överträdelsen upphörde.

3. Preskriptionstiden för åläggande av böter eller föreläggande av viten skall avbrytas av åtgärder som vidtas av kommissionen eller av en medlemsstats konkurrensmyndighet i syfte att undersöka eller ingripa mot överträdelsen. Avbrottet i preskriptionstiden skall gälla från och med den dag då minst ett företag eller en företagssammanslutning som har deltagit i överträdelsen underrättas om åtgärden. Åtgärder som avbryter preskriptionstiden skall särskilt utgöras av

a) skriftliga framställningar om upplysningar vilka görs av kommissionen eller av en medlemsstats konkurrensmyndighet,

b) skriftliga tillstånd att genomföra inspektioner vilka kommissionen eller en medlemsstats konkurrensmyndighet har givit sina tjänstemän,

c) kommissionens eller en medlemsstats konkurrensmyndighets inledande av ett förfarande,

d) meddelanden om invändningar från kommissionen eller en medlemsstats konkurrensmyndighet.

4. Avbrottet i preskriptionstiden skall gälla alla de företag eller företagssammanslutningar som har deltagit i överträdelsen.

5. Efter varje avbrott skall preskriptionstiden börja löpa på nytt. Preskriptionstiden skall dock löpa ut senast den dag då en period som är lika med den dubbla preskriptionstiden har förflutit utan att kommissionen har ålagt böter eller förelagt viten. Denna period skall förlängas med den tid under vilken preskriptionstiden tillfälligt har upphört att löpa enligt punkt 6.

6. Preskriptionstiden för åläggande av böter eller föreläggande av viten skall tillfälligt upphöra att löpa så länge som kommissionens beslut är föremål för prövning av EG-domstolen.”

6 I artikel 27 i förordning nr 1/2003, med rubriken ”Hörande av parter, klagande och andra”, föreskrivs följande:

”1. Innan kommissionen fattar beslut enligt artiklarna 7, 8, 23 och 24.2 skall den ge de företag eller företagssammanslutningar som omfattas av det förfarande som kommissionen inlett tillfälle att yttra sig över kommissionens invändningar. Kommissionen skall grunda sina beslut endast på invändningar som de berörda parterna har fått tillfälle att yttra sig över. De klagande skall vara nära knutna till förfarandet.

2. Berörda parters rätt till försvar skall iakttas fullt ut under förfarandet. …

3. Om kommissionen anser det nödvändigt får den också höra andra fysiska eller juridiska personer. En begäran från sådana personer om att bli hörda skall bifallas, om de kan påvisa ett tillräckligt intresse i saken. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter får också uppmana kommissionen att höra andra fysiska eller juridiska personer.

…”

Förordning nr 773/2004

7 I artikel 11 i kommissionens förordning (EG) nr 773/2004 av den 7 april 2004 om kommissionens förfaranden enligt artiklarna [101] och [102 FEUF] (EUT L 123, 2004, s. 18), i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EG) nr 622/2008 av den 30 juni 2008 (EUT L 171, 2008, s. 3) (nedan kallad förordning nr 773/2004), med rubriken ”Rätt att bli hörd”, föreskrivs följande:

”1. Kommissionen ska ge de parter till vilka den riktar ett meddelande om invändningar tillfälle att yttra sig innan den samråder med den rådgivande kommitté som avses i artikel 14.1 i förordning (EG) nr 1/2003.

2. Kommissionen skall i sina beslut endast behandla invändningar som de parter som avses i punkt 1 har kunnat yttra sig över.”

8 I artikel 12 i förordning nr 773/2004 föreskrivs följande:

”1. Kommissionen ska ge de parter till vilka den riktar ett meddelande om invändningar tillfälle att utveckla sina argument vid ett muntligt hörande, om de så begär i sin inlaga.

2. Parterna ska dock när de ger in sina förlikningsinlagor bekräfta för kommissionen att de skulle begära att få tillfälle att utveckla sina argument vid ett muntligt hörande endast om innehållet i deras förlikningsinlagor inte beaktas i meddelandet om invändningar.”

9 I artikel 13 i förordningen, med rubriken ”Hörande av andra personer”, föreskrivs följande:

”1. Om andra fysiska eller juridiska personer än de som avses i artiklarna 5 och 11 begär att bli hörda och kan påvisa ett tillräckligt intresse i saken, skall kommissionen underrätta dem skriftligen om förfarandets art och föremål och fastställa en tidsfrist inom vilken de får framföra synpunkter skriftligen.

2. Kommissionen får om det är lämpligt uppmana de personer som avses i punkt 1 att utveckla sina argument vid det muntliga hörandet av de parter som den har riktat ett meddelande om invändningar till, om de personer som avses i punkt 1 så begär i sina skriftliga synpunkter.

3. Kommissionen får uppmana varje annan person att framföra synpunkter skriftligen och att närvara vid det muntliga hörandet av de parter som den har riktat ett meddelande om invändningar till. Kommissionen får också uppmana sådana personer att framföra sina synpunkter vid det muntliga hörandet.”

10 Artikel 14 i förordningen, med rubriken ”Genomförande av muntligt hörande”, har följande lydelse:

”1. Hörandet skall ledas av ett hörandeombud på fullständigt oberoende grund.

2. Kommissionen skall kalla de personer som skall höras till ett muntligt hörande på ett datum som kommissionen bestämmer.

3. Kommissionen skall kalla medlemsstaternas konkurrensmyndigheter att delta vid hörandet. Den får även kalla tjänstemän och andra anställda vid andra myndigheter i medlemsstaterna.

…”

2011 års tillkännagivande

11 Kommissionens tillkännagivande om bästa praxis för förfaranden som rör artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget (EUT C 308, 2011, s. 6) (nedan kallat 2011 års tillkännagivande) har, såsom framgår av punkt 1 i tillkännagivandet, som huvudsyfte att ge praktisk vägledning om genomförande av förfaranden enligt artiklarna 101 och 102 FEUF.

12 I punkt 6 i detta tillkännagivande föreskrivs att det från och med dagen för offentliggörandet var tillämpligt på ”pågående och framtida ärenden”. Vad gäller pågående ärenden var det, enligt fotnot 16 i tillkännagivandet, tillämpligt ”på alla steg i förfarandet som återstår efter offentliggörandet”.

13 Punkterna 84, 86 och 109 i tillkännagivandet har följande lydelse:

”84. Meddelandet om invändningar anger tydligt om kommissionen har för avsikt att ålägga företagen böter, för det fall att invändningarna vidmakthålls … I meddelandet om invändningar anger kommissionen de faktiska och rättsliga omständigheter som kan leda till böter, t.ex. hur länge överträdelsen pågått och hur allvarlig den är samt om överträdelsen begicks uppsåtligen eller av vårdslöshet. I meddelandet om invändningar nämns också tillräckligt exakt att vissa sakförhållanden kan ge upphov till försvårande omständigheter och, i mån av möjlighet, till förmildrande omständigheter.

…

86. Skulle kommissionen ha för avsikt att i sitt slutliga beslut avvika från faktiska eller rättsliga omständigheter som anges i meddelandet om invändningar till nackdel för en eller flera parter, eller skulle ha för avsikt att ta hänsyn till ytterligare fällande bevisning, kommer den berörda parten eller de berörda parterna alltid att ges möjlighet att lägga fram sina synpunkter på lämpligt sätt.

…

109. Om det, efter det att meddelandet om invändningar har utfärdats, framkommer ny bevisning som kommissionen avser att utgå ifrån eller om kommissionen har för avsikt att ändra sin rättsliga bedömning till nackdel för de berörda företagen, ska dessa beredas tillfälle att lägga fram sina synpunkter på de nya aspekterna."

Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet

14 Bakgrunden till tvisten beskrivs i punkterna 1–31 i den överklagade domen:

"1 Sökanden, Ferriere Nord SpA, är ett bolag bildat enligt italiensk rätt som bedriver verksamhet inom sektorn för armeringsjärn sedan april 1992.

A. Kommissionens första beslut (2002)

2 Från oktober till december 2000 genomförde Europeiska gemenskapernas kommission i enlighet med artikel 47 KS undersökningar hos italienska företag som producerade armeringsjärn, däribland sökandebolaget, och hos en företagssammanslutning, Federazione Imprese Siderurgiche Italiane (Förbundet för italienska stålföretag, nedan kallat Federacciai). Kommissionen begärde dessutom genom skrivelser in upplysningar från dem i enlighet med nämnda bestämmelse.

3 Den 26 mars 2002 inledde kommissionen ett förfarande enligt artikel 65 KS och framställde invändningar med stöd av artikel 36 KS (nedan kallat meddelandet om invändningar), som bland annat sökandebolaget delgavs. Sökandebolaget svarade på meddelandet om invändningar den 31 maj 2002.

4 Ett muntligt hörande av parterna i det administrativa förfarandet ägde rum den 13 juni 2002.

5 Den 12 augusti 2002 skickade kommissionen ytterligare invändningar till samma mottagare (nedan kallat det kompletterande meddelandet om invändningar), med stöd av artikel 19.1 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av artiklarna [81 EG] och [82 EG] (EGT 1962, 13, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8). I detta meddelande gav kommissionen sin syn på att förfarandet skulle fortsätta efter det att EKSG-fördraget upphört att gälla den 23 juli 2002. Sökandebolaget svarade på det kompletterande meddelandet om invändningar den 20 september 2002.

6 Ett nytt hörande av parterna i det administrativa förfarandet hölls i närvaro av medlemsstaternas konkurrensmyndigheter den 30 september 2002. Det rörde föremålet för det kompletterande meddelandet om invändningar, det vill säga de rättsliga följderna för det fortsatta förfarandet av att EKSG-fördraget hade upphört att gälla.

7 Det administrativa förfarandet utmynnade i att kommissionen antog beslut K(2002) 5087 slutlig av den 17 december 2002 om ett förfarande enligt artikel 65 i EKSG-fördraget (COMP/37.956 – Runda armeringsjärn) (nedan kallat 2002 års beslut), riktat till Federacciai och till åtta företag, däribland sökanden. I beslutet fann kommissionen att de sistnämnda, mellan december 1989 och juli 2000, hade genomfört en enda, komplex och fortlöpande konkurrensbegränsande samverkan på den italienska marknaden för armeringsjärn i stänger eller i rullar (nedan kallat armeringsjärn), med syfte eller resultat att fastställa priser och begränsa eller kontrollera tillverkningen eller försäljningen, i strid med artikel 65.1 KS.

8 Vad gäller sökandebolagets deltagande i överträdelsen, påpekade kommissionen att det sträckte sig från och med den 1 april 1993 till och med den 4 juli 2000. Kommissionen ålade sökandebolaget av det skälet böter på 3,57 miljoner euro. Detta belopp innefattade en nedsättning på 20 procent av böterna till förmån för sökandebolaget, med tillämpning av punkt 1 i avsnitt D i kommissionens meddelande om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 207, 1996, s. 4 …), där det föreskrivs en möjlighet för de företag som samarbetar med kommissionen, genom att förse kommissionen med upplysningar, dokument eller annat bevismaterial som bidrar till att fastställa att överträdelsen har begåtts innan ett meddelande om anmärkningar sänds ut, att beviljas en nedsättning av de böter som de skulle ha betalat.

9 Den 10 mars 2003 väckte sökandebolaget talan avseende 2002 års beslut vid tribunalen. Tribunalen ogiltigförklarade nämnda beslut i förhållande till sökandebolaget (dom av den 25 oktober 2007, Ferriere Nord/kommissionen, T-94/03, …, EU:T:2007:320), och andra företag som beslutet var riktat till, med motiveringen att den rättsliga grund som hade använts, det vill säga artikel 65.4 och 65.5 KS, inte längre var i kraft när detta beslut antogs. Kommissionen hade därför inte befogenhet, på grundval av dessa bestämmelser, att konstatera och ålägga sanktioner för en överträdelse av artikel 65.1 KS efter det att EKSG-fördraget hade upphört att gälla. Tribunalen prövade inte de andra aspekterna av detta beslut.

10 2002 års beslut vann laga kraft i förhållande till Federacciai, som inte väckte talan vid tribunalen.

B. Kommissionens andra beslut (2009)

11 Kommissionen informerade sökandebolaget och övriga berörda företag i skrivelse av den 30 juni 2008 om att den avsåg att anta ett nytt beslut, genom att korrigera den rättsliga grund som användes. Den angav även att det nya beslutet skulle grunda sig på de bevis som lagts fram i meddelandet om invändningar och det kompletterande meddelandet om invändningar. På anmodan av kommissionen inkom sökandebolaget med ett skriftligt yttrande den 1 augusti 2008.

12 I telefax av den 24 juli och 25 september 2008 och därefter av den 13 mars, 30 juni och 27 augusti 2009 begärde kommissionen att sökandebolaget skulle lämna upplysningar om sina aktieägare och bolagets finansiella situation. Sökandebolaget svarade på respektive begäran om upplysningar genom e-postmeddelanden av den 1 augusti och 1 oktober 2008 och därefter av den 18 mars, 1 juli och 8 september 2009.

13 Den 30 september 2009 antog kommissionen beslut K(2009) 7492 slutlig om ett förfarande enligt artikel 65 i EKSG-fördraget (ärende COMP/37.956 – Runda armeringsjärn, förnyat antagande av beslut), vilket var riktat till samma företag som 2002 års beslut, däribland sökandebolaget. Beslutet antogs med stöd av förfaranderegelna i EG-fördraget och [förordning

nr 1/2003]. Det grundade sig på de omständigheter som avsågs i meddelandet om invändningar och det kompletterande meddelandet om invändningar och återgav i huvudsak lydelsen och slutsatserna i 2002 års beslut. I synnerhet var det bötesbelopp på 3,57 miljoner euro som sökandebolaget hade ålagts oförändrat.

14 Den 8 december 2009 antog kommissionen ett ändringsbeslut. I bilagan till detta beslut fanns de tabeller över prisvariationer som hade utelämnats i kommissionens beslut av den 30 september 2009 och de numrerade hänvisningarna till dessa tabeller i åtta fotnoter korrigerades.

15 Den 19 februari 2010 väckte sökandebolaget talan vid tribunalen avseende kommissionens beslut av den 30 september 2009, i dess ändrade lydelse (nedan kallat 2009 års beslut). Den 9 december 2014 satte tribunalen ned det bötesbelopp som sökandebolaget hade ålagts till 3,42144 miljoner euro, med motiveringen att bolaget under tre år inte hade deltagit i den del av den konkurrensbegränsande samverkan som avsåg begränsning eller kontroll av tillverkning eller försäljning och ogillade talan i övrigt (dom av den 9 december 2014, Ferriere Nord/kommissionen, T-90/10, …, EU:T:2014:1035). Tribunalen ogiltigförklarade delvis 2009 års beslut i förhållande till ett av de andra företag som beslutet var riktat till, satte ned det bötesbelopp som hade ålagts ett annat av de företag som beslutet var riktat till och ogillade talan i de övriga målen.

16 Den 20 februari 2015 ingav sökandebolaget ett överklagande av domen av den 9 december 2014, Ferriere Nord/kommissionen (T-90/10, …, EU:T:2014:1035). Genom dom av den 21 september 2017, Ferriere Nord/kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), upphävde domstolen tribunalens dom och ogiltigförklarade 2009 års beslut i förhållande till bland annat sökandebolaget.

17 I domen av den 21 september 2017, Ferriere Nord/kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), slog domstolen fast att ett förfarande som leder fram till att ett beslut antas med stöd av förordning nr 1/2003 ska följa handläggningsreglerna i den förordningen och i [förordning nr 773/2004], även om förfarandet hade påbörjats innan förordningarna trädde i kraft.

18 Domstolen konstaterade att i detta fall kunde det muntliga hörandet den 13 juni 2002, som var det enda som rörde ärendet i sak, inte anses överensstämma med handläggningskraven för att anta ett beslut på grundval av förordning nr 1/2003, eftersom medlemsstaternas konkurrensmyndigheter inte hade deltagit.

19 Domstolen slog fast att det utgjorde felaktig rättstillämpning när tribunalen fann att kommissionen inte var skyldig att hålla ett nytt hörande innan den antog 2009 års beslut, med motiveringen att företagen redan hade haft möjlighet att yttra sig muntligt vid hörandena den 13 juni och 30 september 2002.

20 I domen av den 21 september 2017, Ferriere Nord/kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), erinrade domstolen om betydelsen av att det, om berörda parter så begär, hålls ett hörande, till vilket medlemsstaternas konkurrensmyndigheter har kallats, och att det utgör ett väsentligt formfel att inte hålla ett sådant hörande.

21 Domstolen slog fast att eftersom denna rätt som uttrycks tydligt i förordning nr 773/2004 inte hade iakttagits, behövde det företag vars rättigheter därmed hade åsidosatts inte visa att detta åsidosättande hade kunnat påverka förfarandet liksom innehållet i [2009 års beslut].

22 Domstolen upphävde även andra domar som tribunalen hade meddelat den 9 december 2014 avseende lagenligheten av 2009 års beslut och ogiltigförklarade 2009 års beslut, i förhållande till fyra andra företag, av samma skäl. 2009 års beslut vann däremot laga kraft för de företag som beslutet var riktat till men som inte överklagade nämnda domar.

C. Kommissionens tredje beslut (2019)

23 Kommissionen informerade sökandebolaget i skrivelse av den 15 december 2017 om att den avsåg att återuppta det administrativa förfarandet och inom ramen för detta anordna ett nytt hörande av parterna i ärendet i närvaro av medlemsstaternas konkurrensmyndigheter.

24 Genom skrivelse av den 1 februari 2018 inkom sökandebolaget med ett yttrande i vilket det bestred kommissionens behörighet att återuppta det administrativa förfarandet och anmodade därför kommissionen att inte göra det.

25 Den 23 april 2018 höll kommissionen ett nytt muntligt hörande rörande ärendet i sak, vid vilket sökandebolaget och tre andra företag som 2009 års beslut var riktat till deltog, i närvaro av medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och förhörsombudet.

26 Genom tre skrivelser av den 19 november 2018, den 17 januari 2019 respektive den 6 maj 2019 begärde kommissionen upplysningar från sökandebolaget om dess aktieägare och bolagets finansiella situation. Sökandebolaget besvarade begäran om upplysningar genom skrivelser av den 10 december 2018, den 31 januari 2019 respektive den 9 maj 2019.

27 Den 21 juni 2019 deltog sökandebolaget i ett möte med kommissionens tjänstemän under vilket tjänstemännen uppgav att de hade beslutat att föreslå kommissionsledamöternas kollegium att det skulle antas ett nytt beslut om sanktioner, men att de, med hänsyn till den objektivt sett utdragna handläggningstiden, skulle föreslå att en extraordinär förmildrande omständighet skulle tillämpas.

28 Den 4 juli 2019 antog kommissionen [det omtvistade beslutet], vilket var riktat till de fem företag i förhållande till vilka 2009 års beslut hade ogiltigförklarats, det vill säga – förutom sökandebolaget – Alfa Acciai SpA, Feralpi Holding SpA (tidigare Feralpi Siderurgica SpA och Federalpi Siderurgica SRL), Partecipazioni Industriali SpA (tidigare Riva Acciaio SpA, därefter Riva Fire SpA, nedan kallat Riva), Valsabbia Investimenti SpA och Ferriera Valsabbia SpA.

29 I det angripna beslutet konstaterade kommissionen samma överträdelse som den som hade varit föremål för 2009 års beslut, samtidigt som de böter som hade ålagts de företag som beslutet var riktat till sattes ned med 50 procent på grund av förfarandets varaktighet. Sökandebolaget beviljades dessutom en ytterligare nedsättning av bötesbeloppet med 6 procent på grund av att bolaget inte hade deltagit i den del av den konkurrensbegränsande samverkan som avsåg begränsningen eller kontrollen av tillverkning eller försäljning under en viss period. Kommissionen ålade således sökandebolaget ett bötesbelopp på 2,237 miljoner euro i artikel 2 i det [omtvistade] beslutet.

30 Den 8 juli 2019 delgavs sökandebolaget en ofullständig kopia av det [omtvistade] beslutet, som endast innehöll sidorna med udda nummer, vilket bolaget påtalade för kommissionen genom skrivelse av den 9 juli 2019.

31 Den 18 juli 2019 delgavs sökandebolaget en fullständig version av det angripna beslutet.”

Förfarandet vid tribunalen och den överklagade domen

15 Genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 30 september 2019 väckte klaganden talan och yrkade i första hand att det omtvistade beslutet skulle ogiltigförklaras i den mån det rör klaganden och, i andra hand, att de böter som klaganden hade ålagts skulle sättas ned.

16 Till stöd för sitt yrkande om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet åberopade klaganden i huvudsak sex grunder. Den första grunden avsåg åsidosättande av rätten till försvar och av förfarandereglerna vid hörandet den 23 april 2018. Den andra grunden avsåg kommissionens påstått rättsstridiga vägran att innan den antog det omtvistade beslutet kontrollera huruvida detta beslut var förenligt med principen om en skälig handläggningstid. Den tredje grunden avsåg åsidosättande av principen om en skälig handläggningstid. Den fjärde grunden avsåg åsidosättande av motiveringsskyldigheten, maktmissbruk och åsidosättande av proportionalitetsprincipen Den femte grunden avsåg åsidosättande av principen *ne bis in idem* och den sjätte grunden avsåg att preskriptionsreglerna i artikel 25 i förordning nr 1/2003 är rättsstridiga.

17 Vad särskilt gäller den första grunden gjorde klaganden, genom de två första av de fem invändningar som framställts inom ramen för denna grund, gällande, för det första, att opartiskheten hos den rådgivande kommitté som föreskrivs i förordning nr 1/2003 (nedan kallad den rådgivande kommittén) kunde ifrågasättas eftersom inställningen hos företrädarna för konkurrensmyndigheterna i medlemsstaterna som ingår i denna kommitté kunde ha påverkats av den omständigheten att dessa myndigheter hade kännedom om den ståndpunkt som antagits, dels av kommissionen i dess beslut av år 2002 och år 2009, dels av tribunalen i domen av den 9 december 2014, Ferriere Nord/kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), och för det andra att kommissionens oberoende påverkades av den omständigheten att denna institution, med stöd av denna dom, faktiskt inte längre kunde godta en motsatt ståndpunkt från företrädare för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter i den rådgivande kommittén.

18 Genom sin tredje invändning inom ramen för denna grund gjorde klaganden gällande att kommissionen dels hade åsidosatt olika regler om hörande, dels hade gjort ett fel genom att underlåta att kalla Federacciai, Leali SpA och dess dotterbolag Acciaierie e Ferriere Leali Luigi SpA (nedan tillsammans kallade Leali), Lucchini SpA, Riva, Industrie Riunite Odolesi SpA (nedan kallat IRO) och Associazione Nazionale Sagomatori Ferro (nationell sammanslutning av företag som bedriver järnbearbetning) (nedan kallat Ansfer) till det muntliga hörandet den 23 april 2018, trots att dessa enheter, eftersom de hade haft en viktig roll i ärendet, hade kunnat förse medlemsstaternas konkurrensmyndigheter med uppgifter som gjorde det möjligt för dessa att anta en ståndpunkt med full kännedom om omständigheterna. Enligt klaganden har klagandens rätt till försvar åsidosatts, eftersom den inte har kunnat dra nytta av ett yttrande som dessa myndigheter har avgivit med full kännedom om omständigheterna.

19 Genom den fjärde invändningen inom ramen för den första grunden gjorde klaganden gällande att det var omöjligt att avhjälpa den brist i förfarandet som domstolen hade kritiserat. På grund av den tid som hade förflutit var de ändringar som hade skett i aktörernas identitet och marknadsstrukturen sådana att det enligt klaganden inte på nytt kunde anordnas något muntligt hörande på identiska eller i vart fall motsvarande villkor som dem som förelåg år 2002.

20 Genom den femte invändningen inom ramen för denna grund gjorde klaganden bland annat gällande att den rådgivande kommitténs yttrande, vilket innehöll en förklaring undertecknad av åtta konkurrensmyndigheter i medlemsstaterna och enligt vilket hörandet den 23 april 2018 hade

avhjälpt det förfarandefel som domstolen konstaterat i domen av den 21 september 2017, Ferriere Nord/kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), var behäftat med fel. Två av dessa åtta myndigheter, däribland den föredragande konkurrensmyndigheten, deltog nämligen inte vid detta hörande.

21 Till stöd för sitt andrahandsyrkande om partiell ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet och motsvarande nedsättning av det bötesbelopp som klaganden hade ålagts åberopade klaganden tre ytterligare grunder. Den sjunde grunden avsåg åsidosättande av bevisbördan och principen *in dubio pro reo*. Den åttonde grunden avsåg att höjningen av bötesbeloppet på grund av upprepad överträdelse var rättsstridig och den nionde grunden avsåg åsidosättande av principen om likabehandling vad gäller beaktandet av förmildrande omständigheter och av den sena tidpunkten för de skäl som motiverar en begränsad nedsättning av bötesbeloppet.

22 Genom beslut av den 11 februari 2020 tillät tribunalen Europeiska unionens råd att intervenera till stöd för kommissionens yrkanden.

23 Genom den överklagande domen ogillade tribunalen talan i dess helhet.

24 Vad gäller den första grunden i första instans fann tribunalen för det första att klagandens argument inte kunde styrka att opartiskheten hos såväl företrädarna för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter i den rådgivande kommittén som hos kommissionen inte var garanterad i förevarande fall. För det andra har kommissionen, genom att inte kalla vissa företag och sammanslutningar till hörandet den 23 april 2018, inte åsidosatt vare sig reglerna om hörande eller klagandens rätt till försvar. För det tredje påverkar de förändringar i sammanhanget som följer av den tid som förflutit inte kommissionens möjlighet att återuppta förfarandet efter det att ett av dess beslut har ogiltigförklarats genom en dom från domstolen eller tribunalen, under förutsättning att denna institution har kontrollerat att det fortfarande framstod som en lämplig lösning på situationen att fortsätta förfarandet, såsom kommissionen har gjort i förevarande fall. För det fjärde är det argument som syftar till att visa att den rådgivande kommitténs yttrande var felaktigt ogrundat.

25 Vad gäller den tredje grunden i första instans fann tribunalen att varken tidsåtgången för de administrativa skedena i kommissionens förfarande eller den sammanlagda tidsåtgången för detta förfarande var orimlig och att klaganden under alla omständigheter, även om det antas att förfarandets längd kunde anses strida mot principen om en rimlig tidsfrist, inte hade styrkt att klagandens rätt till försvar hade åsidosatts till följd av denna tidsåtgång.

26 Vad gäller den fjärde grunden i första instans fann tribunalen, för det första, att kommissionen i tillräcklig utsträckning hade förklarat skälen till att den antog ett nytt beslut trots de två tidigare ogiltigförklaringarna, för det andra, att de böter som klaganden ålades i det omtvistade beslutet fortfarande hade en avskräckande verkan, eftersom de böter som ålagts i 2002 och 2009 års beslut hade återbetalats efter det att dessa beslut hade ogiltigförklarats och, för det tredje, att klaganden på grund av de två ogiltigförklaringarna inte hade påförts några böter för överträdelsen i fråga innan det omtvistade beslutet antogs. För det fjärde kunde återupptagandet av förfarandet och antagandet av ett nytt beslut underlätta för tredje parter som önskar väcka skadeståndstalan, bland annat med hänsyn till att andra medlemsstater än Republiken Italien kunde vara berörda och att kommissionen inte kunde utesluta tillämpningen av andra nationella rättsordningar än den italienska. För det femte hade proportionalitetsprincipen inte åsidosatts.

27 Vad gäller den femte grunden i första instans fann tribunalen att principen *ne bis in idem* inte hade åsidosatts, eftersom det vid tidpunkten för den överklagade domen inte i något avgörande hade gjorts en slutgiltig prövning i sak vad gäller klagandens deltagande i de överträdelser som den anklagats för.

28 Vad gäller den sjätte grunden i första instans fann tribunalen att invändningen om rättsstridighet avseende artikel 25 i förordning nr 1/2003 skulle ogillas. Klaganden har inte visat att unionslagstiftaren, vid den avvägning som gjordes mellan de mål som skulle beaktas i detta avseende, hade överskridit det handlingsutrymme som den ska tillerkännas i detta sammanhang. Genom att föreskriva en preskriptionstid på fem år och, vid preskriptionsavbrott, tio år för påföljder för överträdelser av unionens konkurrenslagstiftning, uppställs nämligen en strikt tidsgräns för kommissionens agerande. Vad gäller den omständigheten att preskriptionstiden enligt artikel 25.6 i förordning nr 1/2003 tillfälligt upphör att löpa under förfaranden där talan väcks mot kommissionens beslut, underströk tribunalen att det rör sig om situationer där kommissionens passivitet inte är en följd av att kommissionen inte har varit tillräckligt omsorgsfull.

29 Vad gäller den åttonde grunden i första instans fann tribunalen, för det första, att höjningen av de böter som ålagts klaganden på grund av upprepade överträdelser var tillräckligt förutsebar för klaganden och således inte innebar ett åsidosättande av klagandens rätt till försvar, för det andra, att den tidsfrist som skulle beaktas för att avgöra om en sådan höjning skulle göras inte var orimligt lång och, för det tredje, att den höjning med 50 procent som tillämpades på grund av upprepade överträdelser inte var orimlig.

30 Vad gäller den nionde grunden i första instans fann tribunalen, för det första, att skillnaden mellan de nedsättningssatser som beviljats klaganden och ett annat företag, på grund av att dessa företag inte hade deltagit i en särskild del av den kartell som avsågs i det omtvistade beslutet, var motiverad och, för det andra, att kommissionen inte hade lämnat de relevanta upplysningarna för sent.

Parternas yrkanden vid domstolen

31 Klaganden har i sitt överklagande yrkat att domstolen ska

– i första hand, upphäva den överklagade domen och följaktligen ogiltigförklara det omtvistade beslutet,

– i andra hand, upphäva den överklagade domen i den del tribunalen ogillade klagandens andrahandsyrkande om partiell ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet, delvis ogiltigförklara detta beslut och sätta ned de böter som klaganden ålagts,

– förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna i båda instanserna.

32 Kommissionen har yrkat att domstolen ska

– ogilla överklagandet, och

– förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna.

33 Rådet har yrkat att domstolen ska ogilla invändningen om rättsstridighet avseende artikel 25 i förordning nr 1/2003 och förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna i målet om överklagande.

Prövning av överklagandet

34 Klaganden har åberopat åtta grunder till stöd för sitt överklagande.

Den första grunden

35 Genom den första grunden, som består av fyra delar, har klaganden gjort gällande att tribunalen åsidosatte rätten till försvar, underlät att pröva bevisningen, uppenbart missuppfattade de faktiska omständigheterna och bevisningen, åsidosatte sin skyldighet att motivera sina domar och gjorde godtyckliga bedömningar.

Den tredje delgrunden

– *Parternas argument*

36 Genom den första grundens tredje del, som ska prövas först, har klaganden i huvudsak gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den i punkterna 158–162 i den överklagade domen fann att kommissionen, trots förändringarna av aktörernas identitet och marknadens struktur, kunde avhjälpa det förfarandefel som domstolen kritiserade i domen av den 21 september 2017, Ferriere Nord/kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), genom att anordna ett muntligt hörande den 23 april 2018. Klaganden har ifrågasatt de skäl som anges i punkterna 159 och 160 i den överklagade domen, i vilka tribunalen fann att det på grund av den tid som förflutit inte kunde anordnas något muntligt hörande under förhållanden som var likvärdiga med dem som rådde under år 2002. Enligt klaganden är den rättsstridighet som fastställdes i domen av den 21 september 2017, Ferriere Nord/kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), inte oåterkallelig på grund av de förändringar som skett under tidens gång, utan på grund av att denna institution har gjort sig skyldig till en klandervärd medverkan till denna rättsstridighet.

37 Kommissionen har hävdat att denna argumentation är ny och följaktligen inte kan tas upp till prövning. Enligt kommissionen är denna argumentation under alla omständigheter ogrundad.

– *Domstolens bedömning*

38 Enligt artikel 170.1 andra meningen i domstolens rättegångsregler får överklagandet inte ändra saken i målet vid tribunalen. Av fast rättspraxis framgår emellertid att om en part tilläts att vid domstolen åberopa nya grunder och nya argument som denna inte har åberopat vid tribunalen, skulle detta innebära att vederbörande vid domstolen, vilken har en begränsad behörighet i mål om överklagande, kunde anhängiggöra en mer omfattande tvist än den som tribunalen har prövat. Domstolen är i ett mål om överklagande således endast behörig att pröva tribunalens bedömning av de grunder och argument som har åberopats vid tribunalen (dom av den 29 februari 2024, Euranimi/kommissionen, C-95/23 P, EU:C:2024:177, punkt 53 och där angiven rättspraxis).

39 I punkt 158 i den överklagade domen påpekade tribunalen att klagandens invändning, att det var omöjligt att avhjälpa den brist i förfarandet som domstolen kritiserade, grundade sig på konstaterandet att förändringarna av aktörernas identitet och marknadens struktur, på grund av den tid som förflutit, var sådana att inget muntligt hörande kunde anordnas under samma eller åtminstone likvärdiga villkor som de som rådde under år 2002.

40 Denna beskrivning av invändningen i första instans har inte bestritts av klaganden i dess överklagande. Det kan emellertid konstateras att det inte framgår av denna beskrivning att klaganden vid tribunalen gjorde gällande att de fel som kommissionen gjorde ledde till att det förfarandefel som domstolen konstaterade i domen av den 21 september 2017, Ferriere Nord/kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), var oåterkalleligt.

41 Klaganden har visserligen i sin duplik angett att den i punkterna 62, 82, 97, 127, 133, 136, 167, 182 och 205 i sin ansökan i första instans underströk att den kombinerade effekten av kommissionens fel och förfarandets onormalt långa tidsåtgång gjorde det omöjligt att avhjälpa det förfarandefel som konstaterats av domstolen. Det framgår emellertid inte av någon av dessa punkter att klaganden vid tribunalen hade gjort gällande att det inte var de förändringar som skett med tiden som hade gjort det omöjligt att åtgärda det rättegångsfel som domstolen konstaterade i domen av den 21 september 2017, Ferriere Nord/kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), utan kommissionens medverkan till att denna rättsstridighet uppstod.

42 Av detta följer att argumenten avseende den första grundens tredje del har anförts för första gången vid domstolen och att de därför inte kan tas upp till prövning.

Den första delgrunden

– *Parternas argument*

43 Genom den första grundens första del har klaganden i huvudsak gjort gällande att tribunalen, i punkterna 64–78 i den överklagade domen, felaktigt slog fast att såväl kommissionen som företrädarna för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter, vid hörandet den 23 april 2018 och vid antagandet av den rådgivande kommitténs yttrande, uppfyllde kravet på opartiskhet.

44 Klaganden anser för det första att dessa myndigheter inte kunde inta andra ståndpunkter än de som redan fanns i 2009 års beslut och som hade bekräftats av tribunalen i domen av den 9 december 2014, Ferriere Nord/kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), och i sju andra domar som meddelades under år 2014 angående talan som väckts av andra mottagare av 2009 års beslut (nedan tillsammans kallade 2014 års domar), varav vissa hade vunnit laga kraft.

45 För det andra är tribunalens bedömning att kravet på opartiskhet har iakttagits med avseende på Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (AGCM) (konkurrens- och marknadsmyndigheten, Italien) felaktig och bygger på en uppenbar missuppfattning eller till och med en ren underlåtenhet att bedöma de faktiska omständigheterna och bevisningen.

46 Tribunalen beaktade den omständigheten att AGCM hade kännedom om 2009 års beslut och domen av den 9 december 2014, Ferriere Nord/kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035). Tribunalen underlät emellertid att beakta att denna myndighet, såsom framgår av flera handlingar som ingetts till tribunalen, grundade sig på detta beslut och på denna dom när den år 2017 vidtog sanktionsåtgärder rörande en konkurrensbegränsande samverkan avseende

samma företag och samma typ av beteenden som de som avses i nämnda beslut (nedan kallat AGCM:s beslut av år 2017). Klaganden har understrukit att de två personer som företrädde AGCM vid hörandet den 23 april 2018 hade haft en avgörande roll i förfarandet för antagandet av AGCM:s beslut från år 2017.

47 Mot bakgrund av dessa omständigheter är de två premisser som tribunalen grundade sig på i punkt 75 i den överklagade domen felaktiga. Den omständigheten att den kartell som avsågs i AGCM:s beslut från år 2017 skilde sig från den kartell som avsågs i det omtvistade beslutet saknar relevans. För det andra är även antagandet att AGCM:s beslut av år 2017 inte kunde påverka denna myndighet felaktigt, eftersom detta beslut hade upphävts av en italiensk domstol. Ogiltigförklaringen skedde nämligen efter hörandet den 23 april 2018, eftersom den följde av en dom av den 12 juni 2018 från Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Regionala förvaltningsdomstolen för Lazio, Italien). Under dessa omständigheter anser klaganden att AGCM hade ett intresse av att vid detta hörande bekräfta kommissionens anmärkningar. När AGCM den 27 juni och den 1 juli 2019 avgav sitt yttrande inom ramen för den rådgivande kommittén, var dessutom myndighetens överklagande av denna dom fortfarande anhängigt.

48 För det tredje hade kommissionen, efter domarna från år 2014, ingen anledning att låta sig påverkas av ett eventuellt motsatt yttrande från den rådgivande kommittén.

49 Klaganden har dessutom gjort gällande att tribunalen underlät att pröva klagandens argument avseende åsidosättande av oskuldspresumtionen, vilka återfinns i punkterna 123–127 i ansökan i första instans. Tribunalen konstaterade i domen av den 9 december 2014, Ferriere Nord/kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), att klaganden hade deltagit i den kartell som avsågs i det omtvistade beslutet, vilket företrädarna för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter inte kunde vara ovetande om, vare sig vid hörandet den 23 april 2018 eller vid deras efterföljande inlägg i den rådgivande kommittén.

50 Kommissionen har gjort gällande att dessa argument inte kan tas upp till sakprövning, eftersom de delvis är alltför oprecisa och delvis nya. Under alla omständigheter är de ogrundade.

– *Domstolens bedömning*

51 Vad gäller frågan huruvida den första grundens andra del kan tas upp till sakprövning erinrar domstolen om att det framgår av artikel 256.1 andra stycket FEUF, artikel 58 första stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol och artiklarna 168.1 d och 169.2 i rättegångsreglerna att det i ett överklagande klart ska anges på vilka punkter den överklagade domen ifrågasätts samt de rättsliga grunder som särskilt åberopas till stöd för detta yrkande, vid äventyr av att överklagandet eller den aktuella grunden avvisas (dom av den 11 januari 2024, Foz/rådet, C-524/22 P, EU:C:2024:23, punkt 26 och där angiven rättspraxis).

52 Sådana delar av överklagandet som inte innehåller något argument som särskilt syftar till att identifiera den felaktiga rättstillämpningen i den överklagade domen uppfyller således inte detta krav och ska därför avvisas (dom av den 22 juni 2023, YG/kommissionen, C-818/21 P, EU:C:2023:511, punkt 105 och där angiven rättspraxis).

53 En klagande har emellertid rätt att överklaga genom att vid domstolen åberopa grunder och argument som följer av den överklagade domen och som syftar till att ifrågasätta domens rättsliga grund (dom av den 6 juli 2023, EIB och kommissionen/ClientEarth, C-212/21 P och C-223/21 P, EU:C:2023:546, punkt 96 och där angiven rättspraxis).

54 Även om klaganden i förevarande mål, under rubriken för den första grunden och med avseende på hörandet den 23 april 2018 och den rådgivande kommitténs yttrande, gjort gällande att artikel 266 FEUF och artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) har åsidosatts, förklarar klaganden inte varför dessa bestämmelser skulle kunna ligga till grund för en invändning om bristande opartiskhet hos ledamöterna i den rådgivande kommittén och kommissionen, i strid med den rättspraxis som det hänvisas till i punkt 51 i denna dom. Härav följer att denna delgrund inte kan tas upp till sakprövning i den del den avser åsidosättande av nämnda bestämmelser.

55 Invändningen om åsidosättande av principen om oskuldspresumtion, som slås fast i artikel 48.1 i stadgan och i artikel 6.2 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen), är däremot tillräckligt klar för att förstå klagandens påstående att tribunalen underlät att pröva en del av talan i första instans. Denna invändning kan således tas upp till sakprövning.

56 Klaganden gjorde dessutom vid tribunalen gällande att de företrädare för AGCM som deltog i hörandet den 23 april 2018 och i den rådgivande kommitténs arbete avseende antagandet av det omtvistade beslutet inte kunde anses vara objektiva och opartiska, med hänsyn till AGCM:s beslut från år 2017. Det framgår emellertid av punkt 75 i den överklagade domen att tribunalen underkände detta påstående med motiveringen att AGCM:s beslut från år 2017 senare upphävdes genom dom av den 12 juni 2018 från Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Regionala förvaltningsdomstolen för Lazio). I enlighet med den rättspraxis som avses i punkt 53 ovan har klaganden således rätt att, inom ramen för sitt överklagande, bestrida denna bedömning och göra gällande att tidpunkten för denna dom var relevant.

57 I sak erinrade tribunalen inledningsvis, i punkterna 64–66 i den överklagade domen, om att domen av den 9 december 2014, Ferriere Nord/kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), som hade upphävts av domstolen, inte längre omfattades av unionens rättsordning. Därefter slog tribunalen fast, i punkterna 71 och 72 i den överklagade domen, att ”en eventuell kännedom om en lösning som tidigare valts och, i förekommande fall, bekräftats i en dom från tribunalen som senare har upphävts av domstolen efter överklagande är en naturlig följd av skyldigheten att rätta sig efter en ogiltigförklaring”. Att anse att denna kännedom ”i sig kan hindra att förfarandet återupptas” skulle enligt tribunalen strida mot artikel 266 FEUF, enligt vilken unionens institutioner, organ eller byråer, i fall av ogiltigförklaring med stöd av artikel 263 FEUF, är skyldiga att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa de domar som meddelats rörande dem, utan att de för den skull befrias från skyldigheten att inom sina behörighetsområden säkerställa tillämpningen av unionsrätten. Slutligen fann tribunalen, i punkt 73 i den överklagade domen, att det under sådana omständigheter endast är förbjudet att återuppta förfarandet om klaganden genom konkreta indicier kan visa att opartiskheten hos företrädarna för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och för kommissionen ”faktiskt har påverkats negativt”.

58 Denna bedömning innehåller inte någon felaktig rättstillämpning.

59 Det ska i detta sammanhang erinras om att rätten till god förvaltning, som stadfästs i artikel 41 i stadgan, innebär att var och en har rätt att få sina angelägenheter behandlade opartiskt av Europeiska unionens institutioner. Kravet på opartiskhet omfattar dels den subjektiva opartiskheten, det vill säga att ingen av institutionens medarbetare som handhar ärendet får ge uttryck för partiskhet eller personliga förutfattade meningar, dels den objektiva opartiskheten,

det vill säga att institutionen ska erbjuda tillräckliga garantier för att i detta avseende utesluta varje form av legitima tvivel (dom av den 1 februari 2024, Scania m.fl./kommissionen, C-251/22 P, EU:C:2024:103, punkt 70 och där angiven rättspraxis).

60 I förevarande fall avser klagandens argument, utom vad gäller AGCM, endast den objektiva opartiskheten hos företrädarna för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och för kommissionen.

61 Även om det antas att kravet på opartiskhet, såsom det följer av artikel 41 i stadgan, även är tillämpligt på företrädare för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter, när de deltar i ett hörande och när de bidrar till den rådgivande kommitténs yttrande om ett utkast till kommissionsbeslut på konkurrensområdet, kan enbart dessa företrädares kännedom om ett tidigare kommissionsbeslut, vilket fastställts i en dom från tribunalen och därefter ogiltigförklarats av domstolen, inte i sig och i avsaknad av andra objektiva omständigheter vara tillräcklig för att ge upphov till legitima tvivel hos tredje man om huruvida nämnda företrädare eventuellt har förutfattade meningar. Ledamöterna i den rådgivande kommittén är nämligen inte skyldiga att beakta ett sådant tidigare beslut när de deltar i ett hörande och bidrar till utarbetandet av kommitténs yttrande över ett utkast till kommissionsbeslut på konkurrensområdet. Enbart kännedom om ett sådant beslut kan således inte i sig ge upphov till legitima tvivel om huruvida kommitténs ledamöter eventuellt har förutfattade meningar.

62 Detsamma gäller i än högre grad för kommissionen. Klagandens argument skulle nämligen, om det godtogs, få till följd att denna institution förbjöds att återuppta förfarandet efter det att tribunalen eller domstolen ogiltigförklarat ett beslut, även om det endast var i en sådan situation som den som är aktuell i förevarande mål och även om det inte fanns några konkreta indicier som kunde ge upphov till legitima tvivel om klagandens opartiskhet. Ett sådant förbud skulle, såsom tribunalen med rätta påpekade, vara oförenligt med artikel 266 FEUF, som vid ogiltigförklaring av en rättsakt ålägger unionens institutioner, organ eller byråer, från vilka rättsakten härrör, att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa de domar som meddelats rörande dem, utan att utesluta möjligheten att anta en ny rättsakt som inte är behäftad med de fel som unionsdomstolen har konstaterat. En sådan lösning skulle dessutom hindra kommissionen från att fullgöra sitt uppdrag att inom de områden som omfattas av dess behörighet säkerställa tillämpningen av unionens konkurrensrätt.

63 Vad gäller AGCM:s påstådda bristande opartiskhet har klaganden gjort gällande att AGCM grundade sig på 2009 års beslut och 2014 års domar när den antog sitt beslut från år 2017.

64 Det framgår emellertid av den bevisning som klaganden har åberopat i detta avseende att 2009 års beslut och 2014 års domar, även om de nämns i AGCM:s beslut från år 2017, inte utgör en av grunderna för detta beslut. Klagandens påståenden om AGCM:s bristande objektivitet eller opartiskhet angavs inte heller på ett tydligt sätt i ansökan i första instans. Under dessa omständigheter missuppfattade inte tribunalen de faktiska omständigheterna och bevisningen och underlät inte heller att pröva klagandens argument.

65 Vad gäller invändningen att tribunalen underlät att pröva argumentet om åsidosättande av principen om oskuldspresumtion, ska det påpekas att klaganden i första instans gjorde gällande att tribunalen, i domen av den 9 december 2014, Ferriere Nord/kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), redan hade konstaterat att klaganden hade deltagit i kartellen, varför företrädarna för medlemsstaternas konkurrensmyndigheter vid hörandet den 23 april 2018 och vid den rådgivande kommitténs efterföljande arbete inte kunde presumera att klaganden var

oskyldig. Denna invändning sammanföll således med de argument genom vilka klaganden mer allmänt gjorde gällande att dessa myndigheter inte var opartiska. Eftersom tribunalen underkände denna argumentation i dess helhet, var den inte skyldig att särskilt ta ställning till denna invändning. Det ska i detta hänseende påpekas att klaganden inte hade anfört något argument för att på ett specifikt sätt komplettera sin anmärkning avseende iakttagandet av oskuldspresumtionen.

66 Härav följer att överklagandet inte kan bifallas såvitt avser den första grundens första del, eftersom denna del delvis inte kan tas upp till prövning och delvis är ogrundad.

Den andra delgrunden

– *Parternas argument*

67 Genom den första grundens andra del har klaganden gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den i punkterna 79–157 i den överklagade domen underkände klagandens argument att hörandet den 23 april 2018 var ofullständigt, eftersom kommissionen inte hade kallat Riva, Leali, IRO, Lucchini, Federacciai och Ansfer. I synnerhet gav tribunalen ett felaktigt svar på frågan huruvida kommissionen, på något annat sätt än genom att ha åsidosatt en regel som den var skyldig att iaktta, hade hindrat klagandens rätt till försvar i samband med detta hörande.

68 Vad för det första gäller Riva har klaganden gjort gällande att detta företag, som det omtvistade beslutet riktade sig till, var tvunget att avstå från att delta i det muntliga hörandet den 23 april 2018. På grund av den tid som har förflutit sedan omständigheterna i fråga har ingen av Rivas anställda kunnat lägga fram någon användbar bevisning mot kommissionens anmärkningar. Klaganden har understrukit att det inte är Rivas frånvaro vid hörandet den 23 april 2018 som orsakade åsidosättandet av rätten till försvar, utan den onormalt långa handläggningstiden. Följaktligen hindrade denna orimligt långa handläggningstid den rådgivande kommittén från att höra Riva och få en fullständig överblick över sammanhanget och grunderna för försvaret avseende den kartell som kommissionen avsåg att beivra.

69 Vad för det andra gäller situationen för de företag och sammanslutningar som enligt klaganden borde ha kallats till hörandet den 23 april 2018 i egenskap av berörda tredje parter, i enlighet med artikel 27.3 andra meningen i förordning nr 1/2003 och artikel 13.1 och 13.2 i förordning nr 773/2004, har klaganden hävdat att tribunalen i punkt 102 i den överklagade domen underkände klagandens argument, avseende det åsidosättande av rätten till försvar som följde av att Leali, IRO och Federacciai inte var närvarande, med hänvisning till irrelevanta överväganden.

70 Klaganden har vidare gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig bedömning när den fann att kommissionen hade fog för att anse att Lucchini och Ansfer inte var berörda tredje parter.

71 Tribunalens bedömning avseende Lucchini var godtycklig, hård och formalistisk. Det är nämligen inte möjligt att av denna bedömning förstå varför Lucchinis begäran om att få delta i det muntliga hörandet den 23 april 2018, i egenskap av part i förfarandet, inte kunde tolkas så, att Lucchini önskade bjudas in i egenskap av berörd tredje part.

72 Vad gäller Ansfers ställning som berörd tredje part har klaganden gjort gällande att tribunalen har gjort motstridiga bedömningar, förvanskat och gjort en godtycklig bedömning av de faktiska omständigheterna. Klaganden har i detta avseende anfört tre invändningar.

73 För det första är skälen i punkterna 126–128 i den överklagade domen motstridiga. Efter att ha konstaterat att det är legitimt att en enhet vars ställning som berörd tredje part har erkänts i ett tidigare skede av förfarandet behåller denna ställning under hela förfarandet, undersökte tribunalen huruvida Ansfer i förevarande fall hade kunnat behålla denna ställning.

74 För det andra har tribunalen, genom att i punkt 129 i den överklagade domen slå fast att ”Ansfers intresse av att delta i förfarandet inte har bibehållits under hela förfarandet”, förvanskat skäl 110 i det omtvistade beslutet, genom vilket kommissionen gav Ansfer ställning som berörd tredje part. Tribunalen begränsade dessutom, i punkt 124 i den överklagade domen, räckvidden av invändningen i första instans till Ansfers processuella situation under år 2002.

75 Tribunalen har även åsidosatt artikel 13.1 och 13.2 i förordning nr 773/2004, enligt vilken kommissionen är skyldig att underrätta berörda tredje parter om förfarandets art och syfte och anmoda dem att, om de så begär i sina skriftliga yttranden, utveckla sina argument vid hörandet av de parter till vilka ett meddelande om invändningar har riktats. Det är emellertid ostridigt att kommissionen varken underrättade Ansfer om att det administrativa förfarandet hade återupptagits i december 2017 eller kallade Ansfer att delta vid hörandet den 23 april 2018.

76 Tribunalen åsidosatte dessutom artikel 5.1 och 5.2 samt artikel 6.2 i beslut 2011/695/EU av Europeiska kommissionens ordförande av den 13 oktober 2011 om förhörsombudets funktion och kompetensområde i vissa konkurrensförfaranden (EUT L 275, 2011, s. 29).

77 För det tredje, även om det antas att tribunalen hade fog för att anse att det var nödvändigt att bedöma huruvida Ansfer hade kunnat behålla sin ställning som berörd tredje part, är resonemanget i punkterna 132–135 i den överklagade domen, på grundval av vilket tribunalen fann att så inte var fallet och som bland annat grundade sig på vissa specifika omständigheter, varken logiskt eller avgörande.

78 Enligt klaganden deltog Ansfer nämligen inte vid hörandet den 30 september 2002, eftersom det inte rörde ärendet i sak, utan endast frågan om de rättsliga följderna av att EKSG-fördraget upphörde att gälla. Den omständigheten att denna sammanslutning inte yttrade sig under hörandet den 13 juni 2002 saknar relevans, eftersom deltagarna inte har någon sådan skyldighet. Vidare är den omständigheten att Ansfers skriftliga yttrande lades till handlingarna och därefter återgavs i utkastet till det omtvistade beslutet inte på något sätt avgörande, eftersom det annars inte ens skulle vara nödvändigt att kalla parterna till ett nytt hörande. Slutligen är bedömningen, i punkt 133 i den överklagade domen, att det ligger i intresset av en god förvaltning att ”undvika en ökning av antalet intervenienter” obegriplig, eftersom de enheter som närvarade vid hörandet den 23 april 2018 var få till antalet.

79 Under alla omständigheter visar ovanstående överväganden tydligt att kommissionens bedömning, som tribunalen har bekräftat, var godtycklig.

80 Vad för det tredje gäller situationen för andra personer som avses i artikel 27.3 första meningen i förordning nr 1/2003 och i artikel 13.3 i förordning nr 773/2004, det vill säga andra personer än mottagarna av meddelandet om invändningar och berörda tredje parter, såsom Leali, IRO och Federacciai, har klaganden gjort gällande att tribunalen har åsidosatt dessa bestämmelser.

81 Detsamma gäller Lucchini. Vissa av mottagarna av 2002 och 2009 års beslut har under tiden försvunnit efter att ha försatts i konkurs, medan andra inte deltog i förfarandet för antagande av det omtvistade beslutet, eftersom de inte hade angripit 2002 års beslut eller 2014 års domar. Under dessa omständigheter var kommissionen skyldig att bifalla Lucchinis begäran om att få delta vid hörandet den 23 april 2018. Genom kommissionens avslag har de granskade företagens rätt till försvar åsidosatts, eftersom de inte har haft möjlighet att använda Lucchinis vittnesmål till sin fördel. Detta företags frånvaro inverkade dessutom negativt på befogenheterna för ledamöterna i den rådgivande kommitté som företräder medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. Kommissionen utnyttjade således sitt utrymme för skönsmässig bedömning i förhållande till Lucchini på ett godtyckligt sätt, vilket tribunalen underlät att fastställa.

82 Av liknande skäl har klaganden hävdat att kommissionen var skyldig att inbjuda Ansfer att delta vid hörandet den 23 april 2018 i egenskap av tredje part, eftersom kommissionen har använt sitt utrymme för skönsmässig bedömning på ett godtyckligt sätt även i förhållande till denna sammanslutning.

83 Kommissionen anser att klagandens argumentation inte kan tas upp till sakprövning i flera avseenden. För det första syftar denna argumentation i huvudsak till att domstolen ska göra en ny bedömning av de faktiska omständigheter och den bevisning som lades fram i första instans. För det andra grundas den inte på något specifikt missförhållande utan är begränsad till att uttrycka tvivel. För det tredje är den alltför allmänt hållen och avser inte specifikt någon felaktig rättstillämpning. För det fjärde är invändningarna om att kommissionen godtyckligt utövat sitt utrymme för skönsmässig bedömning nya. Klagandens argument saknar under alla omständigheter grund.

– *Domstolens bedömning*

84 Det ska inledningsvis påpekas att klaganden har understrukit att oberoende av frågan huruvida de aktuella företagen och sammanslutningarna hade rätt att delta vid ett muntligt hörande innan det omtvistade beslutet kunde antas skulle det muntliga hörandet den 23 april 2018, i närvaro av medlemsstaternas konkurrensmyndigheter, inte ha gett dessa myndigheter en fullständig överblick över sammanhanget och försvaret avseende den konkurrensbegränsande samverkan som kommissionen avsåg att beivra, vilket skulle ha åsidosatt klagandens rätt till försvar. Det framgår emellertid av klagandens argumentation att den även anser att kommissionen, genom att inte kalla vissa företag eller sammanslutningar till detta hörande, har åsidosatt förfaranderegelerna avseende hörande.

85 Vad för det första gäller Rivas situation har klaganden inte bestritt tribunalens konstaterande i punkt 93 i den överklagade domen att Riva inte hade begärt att få delta vid det muntliga hörandet den 23 april 2018. Klaganden har, i strid med de krav som följer av den rättspraxis som det hänvisas till i punkt 52 ovan, inte anfört några argument som särskilt syftar till att visa att den överklagade domen innehåller en felaktig rättstillämpning. Den första grundens andra del kan således inte tas upp till sakprövning i den del den avser Rivas situation.

86 Vad för det andra gäller situationen för de företag och sammanslutningar som eventuellt skulle kunna anses vara berörda tredje parter, ska det för det första påpekas att även om klaganden har bestritt relevansen av det skäl som anges i punkt 102 i den överklagade domen, enligt vilket

kommissionen inte åsidosatte klagandens rätt till försvar genom att inte bjuda in Leali, IRO och Federacciai att delta vid hörandet den 23 april 2018 i egenskap av berörda tredje parter, har klaganden inte gjort gällande någon felaktig rättstillämpning i detta avseende.

87 Vad för det andra gäller Lucchini påpekade tribunalen, i punkt 103 i den överklagade domen, att detta företag, efter det att förfarandet hade återupptagits den 15 december 2017, hade begärt att kommissionen skulle tillåta Lucchini att delta vid det muntliga hörandet den 23 april 2018, inte i egenskap av berörd tredje part, utan i egenskap av part i detta förfarande, på samma sätt som bland annat klaganden. Tribunalen konstaterade dels att kommissionen inte hade gjort något fel när den avslog Lucchinis begäran, dels att Lucchini inte därefter hade gjort gällande att Lucchini kunde bjudas in till hörandet i egenskap av berörd tredje part. Tribunalen drog av dessa konstateranden, i punkt 104 i den överklagade domen, slutsatsen att kommissionen, genom att inte bjuda in Lucchini att delta vid det muntliga hörandet den 23 april 2018, inte hade åsidosatt en förfaranderegel som kunde påverka klagandens utövande av rätten till försvar.

88 Klaganden har i detta avseende inte preciserat på vilka rättsliga grunder den kritiserar dessa punkter i den överklagade domen, utan har endast begärt att domstolen ska ompröva de argument som klaganden redan hade anfört vid tribunalen och göra en ny bedömning av de faktiska omständigheterna utan att göra gällande att tribunalen missuppfattat dessa.

89 Enligt artikel 256.1 FEUF och artikel 58 första stycket i domstolens stadga är ett överklagande begränsat till rättsfrågor. Tribunalen är ensam behörig att fastställa och bedöma de relevanta omständigheterna liksom att bedöma bevisningen. Bedömningen av dessa omständigheter och bevisningen utgör således inte, under förutsättning att de inte missuppfattats, en rättsfråga som kan prövas i ett mål om överklagande vid domstolen (dom av den 29 februari 2024, Euranimi/kommissionen, C-95/23 P, EU:C:2024:177, punkt 84 och där angiven rättspraxis).

90 Klagandens argument att Lucchinis begäran om att få delta vid hörandet den 23 april 2018 i egenskap av part i förfarandet borde ha tolkats så, att den även, i andra hand, syftade till deltagande i hörandet i egenskap av berörd tredje part har dessutom framförts för första gången inom ramen för förevarande överklagande.

91 Klagandens argument att Lucchini borde ha kallats till hörandet den 23 april 2018 i egenskap av berörd tredje part kan således inte tas upp till sakprövning, mot bakgrund av den rättspraxis som angetts ovan i punkterna 38 och 89.

92 Vad för det tredje gäller Ansfer erinrar domstolen om följande. Tribunalen räknade i punkt 130 i den överklagade domen upp vissa omständigheter som klaganden inte hade bestritt, nämligen bland annat att Ansfer år 2002, efter att ha fått kännedom om att kommissionens förfarande hade inletts, hade begärt att få delta vid hörandet den 13 juni 2002 i egenskap av berörd tredje part. Denna begäran bifölls av kommissionen. Ansfer infann sig till det muntliga hörandet, vid vilket Ansfer, utan att dess företrädare yttrade sig där, inkom med skriftliga yttranden. På grundval av detta inbjöds Ansfer att delta vid hörandet den 30 september 2002 angående följderna av att EKSG-fördraget upphörde att gälla, men Ansfer besvarade inte denna kallelse och inställde sig inte heller vid detta hörande.

93 Det var på grundval av dessa omständigheter som tribunalen, i punkt 135 i den överklagade domen, slog fast att kommissionen hade kunnat anse att Ansfer hade avstått från att delta i förfarandet eller åtminstone inte önskade utveckla sina argument ytterligare vid hörandet den 23 april 2018.

94 Ingen av de tre invändningar som klaganden har anfört mot denna bedömning, vilka nämns i punkterna 73–79 i förevarande dom, kan godtas.

95 I motsats till vad klaganden gjort gällande inom ramen för sin första invändning innehåller tribunalens resonemang i punkterna 126–128 i den överklagade domen inte någon motsägelse. Efter att i punkterna 126 och 127 i den överklagade domen ha bekräftat principen att en enhet som har tillerkänts ställning som berörd tredje part behåller denna ställning under hela förfarandet, även om förfarandet avbrutits av domstolsförfaranden som gett upphov till domar om ogiltigförklaring, underströk tribunalen i punkt 128 i den överklagade domen att det skulle fastställas huruvida det med hänsyn till omständigheterna i målet förhåller sig på ett annat sätt i fråga om Ansfer.

96 Vad gäller klagandens andra invändning innehåller visserligen konstaterandet i punkt 129 i den överklagade domen, som sammanfattats i punkt 74 i förevarande dom, att klaganden medgett att Ansfer inte hade behållit sitt intresse av att delta i förfarandet under hela förfarandet, inte en korrekt sammanfattning av klagandens argument i första instans. Klaganden hävdade nämligen att Ansfer hade behållit denna ställning och därför borde ha inbjudits att delta vid hörandet den 23 april 2018.

97 Det framgår emellertid av det sammanhang i vilket detta konstaterande ingår att tribunalen inte missuppfattade kärninnehållet i klagandens argument. I punkterna 123 och 125 i den överklagade domen erinrade tribunalen nämligen om att klaganden hade gjort gällande att Ansfer hade erhållit ställning som berörd tredje part och inte hade förlorat denna ställning under förfarandets gång.

98 I punkt 129 i den överklagade domen kan tillägget ”utan att detta har bestritts av klaganden” förstås så, att det hänför sig till de omständigheter som räknas upp i punkt 130 i den överklagade domen och som sammanfattas i punkt 92 i förevarande dom. Dessa omständigheter har faktiskt inte bestritts av klaganden. Det fel som klaganden har gjort gällande beror således på en felaktig tolkning av den överklagade domen och kan inte medföra att domslutet i den överklagade domen upphävs.

99 Klaganden har dessutom hävdat att tribunalen i punkt 129 i den överklagade domen missuppfattade skäl 110 i det omtvistade beslutet. Detta argument grundar sig emellertid på en felaktig tolkning av detta skäl. I nämnda skäl konstateras nämligen endast att förhörsombudet vid en viss tidpunkt hade ansett att Ansfer var en berörd tredje part, men uttalade sig inte om huruvida Ansfer, efter återupptagandet av förfarandet, behöll denna ställning bland annat avseende hörandet den 23 april 2018.

100 Klaganden har vidare hävdat att tribunalen, i punkt 124 i den överklagade domen, missuppfattade klagandens argument i första instans genom att begränsa dess räckvidd till enbart den situation i förfarandet som förelåg under år 2002. I punkt 125 i den överklagade domen preciserade tribunalen emellertid att klaganden hade gjort gällande att Ansfers ställning som berörd tredje part borde ha föranlett kommissionen att bjuda in denna sammanslutning till hörandet den 23 april 2018. Klagandens argument grundar sig således på en felaktig tolkning av den överklagade domen.

101 I detta sammanhang kan klagandens argumentation inte förstås så, att den även syftar till att ifrågasätta tribunalens skäl för konstaterandet att kommissionen kunde underlåta att informera Ansfer om att det administrativa förfarandet återupptogs i december 2017. Dessa skäl, som återfinns i punkterna 108–122 i den överklagade domen, har nämligen inte kritiserats i överklagandet, eftersom klaganden endast har hävdat att dessa skäl saknar relevans.

102 Det ska även påpekas att klaganden endast har hävdat att tribunalen åsidosatte bestämmelserna i artikel 5.1 och 5.2 samt artikel 6.2 i beslut 2011/695 om förhörsombudet, utan att emellertid tydligt ange vilka punkter i den överklagade domen som klaganden avsåg att kritisera och de rättsliga argument som specifikt stöder denna kritik, i strid med de bestämmelser som avses i punkt 51 i förevarande dom.

103 I motsats till vad klaganden har hävdat är tribunalens bedömning i punkt 133 i den överklagade domen, enligt vilken det låg i intresset av en god förvaltning att undvika en ökning av antalet intervenienter, inte irrelevant. Det framgår nämligen av punkt 134 i den domen att det var mot bakgrund av denna bedömning som tribunalen påpekade att Ansfer i egenskap av berörd tredje part hade inbjudits att delta i höranden under år 2002. Det framgår däremot inte av den överklagade domen att tribunalen grundade sig på denna bedömning när den slog fast att kommissionen inte gjorde fel när den fann att Ansfer senare hade förlorat denna ställning som berörd tredje part.

104 Vad gäller den tredje invändningen gjorde tribunalen inte en felaktig rättstillämpning när den fann att en enhet som erkänts som berörd tredje part därefter kan förlora denna ställning, bland annat beroende på hur den agerar.

105 Klaganden har, under förevändning att det skett en felaktig rättstillämpning, i själva verket begärt att domstolen ska göra en ny bedömning av de faktiska omständigheter som nämns i punkt 92 i förevarande dom, utan att göra gällande att de har missuppfattats. I enlighet med de bestämmelser som det erinrats om i punkt 89 ovan kan den tredje invändningen således inte tas upp till sakprövning.

106 Klaganden har dessutom, genom att hävda att kommissionen gjort en godtycklig bedömning av Ansfers situation, inom ramen för förevarande överklagande anfört ett nytt rättsligt argument som ska avvisas med tillämpning av de bestämmelser om överklagandeförfarandet som det erinrats om i punkt 38 i förevarande dom.

107 Vad för det tredje gäller situationen för andra tredje parter har klaganden gjort gällande att tribunalen tillämpade artikel 27.3 första meningen i förordning nr 1/2003 och artikel 13.3 i förordning nr 773/2004 felaktigt när den godtog kommissionens beslut att inte bjuda in Leali, IRO, Lucchini, Federacciai och Ansfer till hörandet den 23 april 2018.

108 I dessa bestämmelser föreskrivs, såsom framgår av deras lydelse, en möjlighet, och inte en skyldighet, för kommissionen att dels höra andra fysiska eller juridiska personer än de som omfattas av förfarandet och berörda tredje parter, dels bereda dem tillfälle att yttra sig skriftligen och att närvara vid hörandet av de parter till vilka ett meddelande om invändningar har riktats. Av detta följer, såsom tribunalen påpekade i punkt 149 i den överklagade domen, att kommissionen har ett utrymme för skönsmässig bedömning när det gäller att avgöra huruvida dessa tredje parters deltagande kan vara ändamålsenligt. Följaktligen kan ett åsidosättande av dessa bestämmelser endast konstateras om det fastställs att kommissionen uppenbart har överskridit gränserna för sitt utrymme för skönsmässig bedömning.

109 Klaganden har emellertid inte gjort gällande att så var fallet beträffande Leali, IRO och Federacciai.

110 Klaganden har visserligen hävdat att kommissionen utnyttjade sitt utrymme för skönsmässig bedömning på ett godtyckligt sätt i förhållande till Lucchini och Ansfer. Eftersom detta argument framfördes för första gången inom ramen för förevarande överklagande, kan det emellertid inte tas upp till sakprövning, med hänsyn till den rättspraxis som det hänvisas till i punkt 38 ovan.

111 Klaganden har vidare gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning genom att underlåta att pröva om kommissionen, på något annat sätt än genom att åsidosätta en regel som den var skyldig att följa, hade hindrat utövandet av klagandens rätt till försvar. Det ska påpekas att tribunalen i punkt 156 i den överklagade domen slog fast att klaganden inte hade ”styrkt att den hade hindrats från att utöva sin rätt till försvar oberoende av åsidosättandet av en regel på grund av ett företag eller en tredje part inte var närvarande vid hörandet [den 23 april 2018]”.

112 Ett sådant hinder för utövandet av rätten till försvar har inte heller påvisats av klaganden i överklagandet.

113 Det är visserligen så, att Lealis, IRO:s, Lucchinis, Federacciais och Ansfers närvaro vid detta hörande kunde ha varit till nytta, eftersom den kunde ha gett rådgivande kommittén en mer fullständig bild av sammanhanget och försvarsgrunderna avseende kartellen. Detta hypotetiska övervägande är emellertid inte tillräckligt för att visa att klagandens rätt till försvar har åsidosatts.

114 Härav följer att överklagandet inte kan bifallas såvitt avser den första grundens andra del, eftersom denna del delvis inte kan tas upp till prövning och delvis är ogrundad.

Den fjärde delgrunden

– *Parternas argument*

115 Genom den första grundens fjärde del har klaganden gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den i punkterna 163–195 i den överklagade domen slog fast dels att de två ledamöter i den rådgivande kommittén som inte hade deltagit vid hörandet den 23 april 2018 förfogade över de uppgifter som var nödvändiga för att fatta ett beslut med full kännedom om omständigheterna, även utan att utfrågningen hade spelats in, dels att den föredragande konkurrensmyndighetens frånvaro vid hörandet inte innebar att kommitténs yttrande var ogiltigt.

116 I punkt 185 i den överklagade domen erinrade tribunalen om att det av rättspraxis framgår att om den rådgivande kommittén inte har underrättats om viktiga och nya uppgifter, ska den anses inte ha kunnat avge sitt yttrande med full kännedom om sakförhållandena. Enligt klagandens uppfattning var detta fallet i förevarande mål. Klaganden har hävdat att dess muntliga yttrande vid hörandet den 23 april 2018 endast delvis återgavs i de handlingar som översändes till den rådgivande kommittén. Vid detta hörande tog kommissionen bland annat upp frågan om den aktuella situationen inom stålindustrin.

117 Genom att inte jämföra innehållet i bilagorna A.7 och E.1 som ingavs inom ramen för förfarandet i första instans underlät tribunalen således att pröva bevisning eller åtminstone missuppfattade vissa handlingar i målet. Under dessa omständigheter anser klaganden att den rådgivande kommittén inte hade tillgång till viktiga och nya uppgifter, eftersom den inte hade tillgång till någon inspelning av hörandet.

118 Vad gäller invändningen avseende omständigheten att den föredragande konkurrensmyndigheten inte var närvarande vid hörandet, har klaganden erinrat om den dom som tribunalen grundade sig på i punkt 194 i den överklagade domen för att slå fast att det inte krävdes att denna myndighet närvarade vid hörandet samt uppmanat domstolen att ”klargöra” denna punkt. Klaganden har i detta avseende påpekat att i det mål som gav upphov till den domen hade medlemsstaternas konkurrensmyndigheter erhållit en kopia av protokollet från hörandet, vilket inte var fallet i förevarande mål. Med hänsyn till den föredragande konkurrensmyndighetens betydelse i den rådgivande kommittén skulle det dessutom vara ologiskt att anse att denna myndighet kan intyga att ett hörande som den inte deltog i var rättsenligt.

119 Kommissionen har hävdat att klagandens argumentation inte kan tas upp till sakprövning och att den under alla omständigheter saknar grund.

– *Domstolens bedömning*

120 Klaganden har för det första gjort gällande att den muntligen redogjorde för viktiga och nya omständigheter vid hörandet den 23 april 2018. Eftersom två ledamöter av rådgivande kommittén inte var närvarande vid hörandet och eftersom det inte fanns någon inspelning, har kommittén inte avgivit sitt yttrande med full kännedom om omständigheterna.

121 Det ska påpekas att tribunalen i punkt 186 i den överklagade domen konstaterade att klaganden i förevarande fall inte hade gjort gällande att underlåtenheten att delge ljudupptagningen av hörandet skulle ha kunnat vilseleda den rådgivande kommittén i väsentliga avseenden och att klaganden inte hade lämnat några uppgifter om att det eventuellt förelåg en skillnad mellan klagandens skriftliga svar på meddelandena om invändningar, såsom de hade översänts till kommittén, och dess muntliga yttranden under hörandet.

122 Klaganden har inte ifrågasatt denna punkt i den överklagade domen i sitt överklagande. Av detta följer att argumentationen avseende en påstådd skillnad mellan den muntliga redogörelsen vid hörandet den 23 april 2018 och innehållet i de handlingar som den rådgivande kommittén förfogade över framfördes för första gången vid domstolen och således inte kan tas upp till sakprövning, i enlighet med den rättspraxis som det hänvisas till i punkt 38 i förevarande dom.

123 Klaganden har visserligen bestritt det skäl som anges i punkt 187 i den överklagade domen, enligt vilket det vid granskningen av handlingarna i ärendet inte hade framkommit något som påverkade bedömningen att den omständigheten att den rådgivande kommittén vid sitt möte faktiskt förfogade över de uppgifter som var nödvändiga för dess överläggningar. Klaganden har emellertid, under förevändning att bevisningen och handlingarna i målet har missuppfattats, i själva verket endast på ett allmänt sätt hänvisat till två handlingar i akten och räknat upp vissa påstått nya frågor som den skulle ha tagit upp vid hörandet den 23 april 2018, utan att lämna några preciseringar till stöd för att det skett en sådan missuppfattning. Klaganden har särskilt hävdat att den vid detta hörande tog upp frågan om den aktuella situationen inom stålsektorn, även mot bakgrund av tillkännagivandet om inledande, som offentliggjordes i mars 2018, av en undersökning i syfte att vidta skyddsåtgärder avseende import av stålprodukter. Detta påstående

är emellertid inte tillräckligt för att visa att klagandena muntliga uttalanden vid hörandet innehöll viktiga och nya uppgifter i förhållande till innehållet i de handlingar som hade överlämnats till den rådgivande kommittén.

124 För det andra har klaganden endast begärt att domstolen ska lämna ett ”klargörande”, dock utan att anföra några rättsliga argument till stöd för sitt yrkande om upphävande av den överklagade domen, i strid med den skyldighet som åligger klaganden enligt den rättspraxis som det hänvisas till i punkt 51 ovan.

125 Klaganden har även gjort gällande att det vore ologiskt att anse att den föredragande konkurrensmyndigheten kan intyga att ett hörande som den inte deltog i var rättsenligt, utan att anföra något rättsligt argument som specifikt syftar till att ifrågasätta de skäl som anges i punkterna 192 och 193 i den överklagade domen.

126 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den första grundens fjärde del, och därmed såvitt avser den första grunden i dess helhet, eftersom den i vissa delar inte kan tas upp till sakprövning och i övriga delar inte kan leda till bifall för överklagandet.

Den femte grunden

Parternas argument

127 Klaganden har genom sin femte grund gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den i punkterna 349–367 i den överklagade domen underkände invändningen om rättsstridighet avseende artikel 25 i förordning nr 1/2003.

128 Klaganden har för det första erinrat om att det i denna bestämmelse föreskrivs att preskription vid preskriptionsavbrott inträder senast inom tio år. I förevarande fall har emellertid förfarandet, på grund av att preskriptionstiden inte löpte under det rättsliga förfarandet, pågått i mer än tjugo år efter det att det rättsstridiga beteendet upphörde, det vill säga i mer än fyra gånger så lång tid som den ordinarie preskriptionstiden. Denna omständighet visar att unionslagstiftaren inte på ett rättvist sätt har förenat kraven på rättssäkerhet och respekt för lagen.

129 För det andra skulle tribunalens resonemang få till följd att klaganden tvingades att acceptera att antingen bli föremål för en rättsstridig sanktion eller bli föremål för ett förfarande som var obegränsat i tiden. Kommissionen bör emellertid inte kunna dra nytta av sina misstag för att få en förlängd frist för att vidta sanktionsåtgärder. Rätten till domstolsskydd får inte heller vändas mot den enskilde genom att den till nackdel för den enskilde medför att kommissionens befogenhet att vidta sanktionsåtgärder i praktiken inte preskriberas.

130 För det tredje har klaganden påpekat att om principen om skälig handläggningstid åsidosätts kan de berörda företagen väcka talan om ogiltigförklaring av det beslut i vilket en överträdelse konstateras, under förutsättning att detta åsidosättande har hindrat utövandet av deras rätt till försvar, eller väcka skadeståndstalan. Enligt klaganden är emellertid den enda åtgärd som kan säkerställa ett fullständigt skydd för principen om skälig handläggningstid att ogiltigförklara det beslut som antagits i fall av ett uppenbart åsidosättande av denna princip, oberoende av när preskriptionstiden har löpt ut. Skäl 37 i förordning nr 1/2003, enligt vilket denna förordning ska tolkas och tillämpas med iakttagande av de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i stadgan, återspeglas inte på något sätt i lydelsen av artikel 25 i förordningen.

131 Vad för det fjärde gäller proportionalitetsprincipen har klaganden hävdat att tribunalen bland annat hänvisade till domen av den 15 oktober 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl./kommissionen (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P och C-254/99 P, EU:C:2002:582, punkt 144), trots att den domen kritiserades i generaladvokat Bots förslag till avgörande i målet ThyssenKrupp Nirosta/kommissionen (C-352/09 P, EU:C:2010:635, punkterna 183–185). Tribunalen underlät att beakta klagandens förslag att den skulle anta den lösning som förordas i det förslaget till avgörande.

132 Rådet och kommissionen har bestritt klagandens argument.

Domstolens bedömning

133 Såsom tribunalen erinrade om i punkt 354 i den överklagade domen är artikel 25 i förordning nr 1/2003 resultatet av att unionslagstiftaren, vid utövandet av de befogenheter som den har tilldelats, har gjort en avvägning mellan två mål, nämligen, å ena sidan, behovet av att garantera rättssäkerheten genom att förhindra att situationer vilka har befästs med tiden kan ifrågasättas i det oändliga, och, å andra sidan, kravet att säkerställa att lagstiftningen iakttas, genom att överträdelser av unionens konkurrensrätt beivras, konstateras och medför sanktioner.

134 Såsom tribunalen påpekade i punkterna 355 och 356 i den överklagade domen har unionslagstiftaren, genom att förena dessa mål, inte överskridit gränserna för sitt utrymme för skönsmässig bedömning. I artikel 25.1 b och artikel 25.5 i förordning nr 1/2003 föreskrivs nämligen, vad gäller förfaranden avseende överträdelser av artiklarna 101 och 102 FEUF, att preskription inträder efter fem år eller, vid preskriptionsavbrott, senast den dag då en period som är lika med den dubbla preskriptionstiden har förflutit utan att kommissionen har ålagt böter eller förelagt viten. Det följer av dessa bestämmelser att denna institutions befogenhet att ålägga sanktioner begränsas av strikta gränser.

135 Resultatet av denna avvägning är även förenligt med proportionalitetsprincipen, såsom tribunalen slog fast i punkterna 359–366 i den överklagade domen.

136 Det är riktigt att preskriptionstiden tillfälligt upphör att löpa när talan väcks vid unionsdomstolen, i enlighet med artikel 25.6 i förordning nr 1/2003, till dess att domstolsförfarandet har avslutats. Såsom tribunalen påpekade i punkt 363 i den överklagade domen skyddar ett sådant tillfälligt upphörande kommissionen mot preskriptionens verkningar i situationer där kommissionens passivitet inte är en följd av kommissionens bristande omsorg. Den omständigheten att den totala handläggningstiden till följd av sådana perioder när preskriptionstiden inte löper, såsom i förevarande fall, väsentligt kan överstiga den preskriptionstid på fem eller tio år som föreskrivs i artikel 25.1 b i förordning nr 1/2003 eller, vid avbrott, den tid på tio år som föreskrivs i artikel 25.5 i samma förordning, innebär inte att unionslagstiftaren kan anses ha överskridit gränserna för sitt utrymme för skönsmässig bedömning.

137 Såsom tribunalen angav i punkt 356 i den överklagade domen kan enskilda som anser sig ha varit föremål för ett förfarande som pågått orimligt länge få till stånd en ogiltigförklaring av det beslut som antagits efter detta förfarande, under förutsättning att tidsutdräkten har medfört ett åsidosättande av rätten till försvar eller, om rätten till försvar inte har åsidosatts, eller väcka skadeståndstalan vid unionsdomstolen.

138 Den omständigheten att den totala handläggningstiden i förevarande fall överstiger tjugo år innebär inte att artikel 25 i förordning nr 1/2003 kan anses vara rättsstridig.

139 Denna slutsats påverkas inte av klagandens övriga argument.

140 För det första kan klaganden, mot bakgrund av de preskriptionstider som det erinrats om i punkt 134 i förevarande dom och trots det aktuella förfarandets längd, inte med framgång göra gällande att företaget riskerar att på obestämd tid bli föremål för kommissionens åtgärder eller att kommissionens befogenhet att ålägga sanktioner inte kan preskriberas.

141 För det andra kan de svårigheter som en enskild kan stöta på när denna försöker tillämpa de rättsmedel som anges i punkt 137 i denna dom, hur viktiga de än må vara, inte vara tillräckliga för att slå fast att endast en ogiltigförklaring av beslutet att ålägga en sanktion utgör ett effektivt rättsmedel mot ett åsidosättande av principen om skälig handläggningstid, oavsett om preskriptionstiden har löpt ut.

142 För det tredje har klaganden endast gjort gällande att iakttagandet av de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i stadgan, även om det erinras om detta iakttagande i skäl 37 i förordning nr 1/2003, inte återspeglas i lydelsen av artikel 25 i denna förordning, dock utan att på något sätt precisera detta.

143 Vad för det fjärde gäller relevansen av den tolkning som förespråkas i punkterna 183–185 i generaladvokat Bots förslag till avgörande i målet ThyssenKrupp Nirosta/kommissionen (C-352/09 P, EU:C:2010:635), räcker det att erinra om, vilket klaganden för övrigt själv har medgett, att denna tolkning varken återspeglas i ordalydelsen i domen i det målet eller mer allmänt i domstolens praxis.

144 Slutligen, i den mån klaganden gjort gällande att tribunalen i den överklagade domen borde ha uttalat sig om denna del av generaladvokat Bots förslag till avgörande i målet ThyssenKrupp Nirosta/kommissionen (C-352/09 P, EU:C:2010:635), och att tribunalen underlät att göra en prövning i detta hänseende, ska det påpekas att denna del innehöll ett förslag som inte avsåg giltigheten av de omtvistade bestämmelserna utan tolkningen av dem. Den ståndpunkt som kommer till uttryck i detta förslag till avgörande kan följaktligen under alla omständigheter inte läggas till grund för den invändning om rättsstridighet som avses i den femte grunden.

145 Härav följer att talan inte kan vinna bifall på den femte grunden.

Den andra grunden

146 Klaganden har genom sin andra grund ifrågasatt tribunalens skäl, i punkterna 229–272 i den överklagade domen, till att slå fast att principen om en rimlig tidsfrist inte hade åsidosatts.

147 Denna grund består av tre delar.

148 Genom de två första delgrunderna har klaganden bestritt dels tribunalens bedömning av tidsåtgången för förfarandet för antagande av 2009 års beslut och det omtvistade beslutet, dels bedömningen av den totala handläggningstiden, vilken vid tidpunkten för antagandet av det sistnämnda beslutet redan hade överstigit 19 år.

149 Inom ramen för den tredje delgrunden har klaganden ifrågasatt tribunalens bedömning att handläggningstiden inte inverkade menligt på dess rätt till försvar.

150 Såsom tribunalen erinrade om i punkt 215 i den överklagade domen kan ett åsidosättande av principen om skälig handläggningstid endast motivera en ogiltigförklaring av ett beslut som antagits efter ett administrativt förfarande enligt artiklarna 101 eller 102 FEUF om det även innebär ett åsidosättande av det berörda företagets rätt till försvar (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 juni 2016, PROAS/kommissionen, C-616/13 P, EU:C:2016:415, punkterna 74–76 och där angiven rättspraxis).

151 Härav följer, såsom tribunalen påpekade i punkt 230 i den överklagade domen, att tidsåtgången för ett förfarande kan leda till att ett angripet beslut ogiltigförklaras om två kumulativa villkor är uppfyllda. Det första villkoret är att längden framstår som orimlig och det andra att överskridandet av en skälig handläggningstid har hindrat utövandet av rätten till försvar.

152 Det är mot bakgrund av det andra av dessa villkor som den andra grundens tredje del ska prövas.

Parternas argument

153 Genom den andra grundens tredje del gör klaganden gällande att förfarandets längd, i motsats till vad som anges i punkterna 266–272 i den överklagade domen, har inneburit att klagandens rätt till försvar har åsidosatts och att klaganden har lidit skada. Det var i synnerhet på grund av att detta förfarande tog orimligt lång tid som de flesta enheter som hade kunnat tillhandahålla användbara uppgifter för klagandens försvar, inbegripet uppgifter till klagandens fördel, inte kunde delta vid hörandet den 23 april 2018. Om alla berörda parter hade haft möjlighet att yttra sig över invändningarna i sak före antagandet av 2002 års beslut eller 2009 års beslut, hade kommissionen kunnat fatta ett annat beslut.

154 Kommissionen anser att denna argumentation inte kan tas upp till sakprövning och att den i vart fall inte kan ligga till grund för ett bifall av överklagandet.

Domstolens bedömning

155 I motsats till vad kommissionen har gjort gällande har klaganden inte begränsat sig till att begära att domstolen ska göra en ny prövning av ansökan i första instans och en ny bedömning av de faktiska omständigheterna, utan att exakt ange vilka fel som gjorts i den överklagade domen. För att visa att handläggningstiden innebar ett åsidosättande av klagandens rätt till försvar har klaganden emellertid upprepat de argument som framförts inom ramen för den första grunden för överklagandet, vilken i punkt 126 i förevarande dom delvis har avvisats och delvis förklarats vara ogrundad.

156 Talan kan således inte heller vinna bifall på den andra grundens tredje del.

157 Av detta följer att ett av de två villkor som anges i punkt 151 i förevarande dom för att ett åsidosättande av principen om en rimlig handläggningstid ska kunna leda till ogiltigförklaring av ett beslut inte är uppfyllt.

158 Det kan således konstateras att talan inte kan vinna bifall såvitt avser den andra grunden, avseende åsidosättande av principen om en rimlig handläggningstid, utan att det är nödvändigt att pröva den första och den andra delen av denna grund.

Den tredje grunden

Den första delgrunden

– Parternas argument

159 Klaganden har genom den tredje grundens första del gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den i punkterna 275–296 i den överklagade domen slog fast att kommissionen i tillräcklig utsträckning hade förklarat skälen till att den antog ett nytt beslut om åläggande av böter.

160 Tribunalen fann, i punkterna 282–287 i den överklagade domen, för det första, att kommissionen hade angett att tidsåtgången för förfarandet inte innebar ett åsidosättande av principen om en rimlig handläggningstid och att företagens rätt till försvar inte hade åsidosatts, dels eftersom företagen hade kunnat yttra sig över det återupptagna förfarandet, dels eftersom de även hade framfört sina argument vid hörandet den 23 april 2018. För det andra hade kommissionen dragit slutsatsen att det endast var antagandet av det omtvistade beslutet som gjorde det möjligt för kommissionen att, efter att ha gjort en avvägning mellan allmänintresset av en effektiv tillämpning av konkurrensreglerna och avhjälpandet av de eventuella följderna av de fel i förfarandet som den gjort sig skyldig till, försäkra sig om att de som gjort sig skyldiga till överträdelsen inte skulle förbli ostraffade och faktiskt avskräckas från ett liknande beteende i framtiden. För det tredje hade kommissionen beslutat att sätta ned det ålagda bötesbeloppet med 50 procent, i syfte att mildra de negativa konsekvenser som kunde ha orsakats av förfarandets längd.

161 Enligt klaganden är det första och det tredje av dessa överväganden inte relevanta för kontrollen av efterlevnaden av bestämmelserna i artikel 7.1 sista meningen i förordning nr 1/2003, enligt vilka kommissionen får konstatera att en överträdelse av unionens konkurrensrätt har skett tidigare endast om kommissionen har ett berättigat intresse av att göra detta. Det andra av dessa överväganden, som avses i punkterna 284–286 i den överklagade domen, utgör inte ett tillräckligt skäl för att motivera tribunalens bedömning, eftersom det utrymme för skönsmässig bedömning som kommissionen ges i förordningen skulle vara meningslöst om kommissionen endast genom att ålägga sanktioner kunde garantera att överträdelser av konkurrensreglerna och upprepade överträdelser inte förblir ostraffade.

162 Klaganden anser under alla omständigheter att de skäl som kommissionen har anfört för att motivera antagandet av det omtvistade beslutet och som godkänts av tribunalen saknar grund.

163 För det första gjorde tribunalen en felaktig bedömning när den i punkt 290 i den överklagade domen fann att kommissionen i skäl 567 i det omtvistade beslutet hade bemött klagandens argument att kommissionen inte hade förklarat varför det, trots att den italienska marknaden hade förändrats avsevärt i förhållande till den fastställda överträdelseperioden, var nödvändigt att i juli 2019 ålägga klaganden en sanktion på grund av ett beteende som var mer än 30 år gammalt. I detta skäl i det omtvistade beslutet, i vilket sanktionsåtgärdens avskräckande verkan understryks, förklaras emellertid inte varför denna verkan fortfarande var relevant, medan den i själva verket endast var relevant när kommissionen inledde sin undersökning år 2000. I nämnda skäl förklaras inte heller varför den avskräckande verkan skulle vara ”särskilt önskvärd” på en sådan marknad som den italienska marknaden för armeringsjärn.

164 För det andra har tribunalen inte beaktat den allmänna karaktären av uttalandet i skäl 562 i det omtvistade beslutet, enligt vilket det är viktigt att förhindra att företag ”fortsätter eller upprepar sitt konkurrensbegränsande beteende utan att deras tidigare ansvar för överträdelsen fastställs”.

165 Kommissionen har bestritt dessa argument.

– *Domstolens bedömning*

166 Enligt domstolens praxis ska den motivering av rättsakter som antas av unionens institutioner som krävs enligt artikel 296 FEUF vara anpassad till rättsaktens beskaffenhet. Av motiveringen ska klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och så att behörig domstol ges möjlighet att utföra sin prövning (dom av den 9 november 2023, Altice Group Lux/kommissionen, C-746/21 P, EU:C:2023:836, punkt 217 och där angiven rättspraxis).

167 I förevarande fall gjorde tribunalen inte en felaktig rättstillämpning när den i punkt 288 i den överklagade domen slog fast att kommissionen hade lämnat en ingående motivering av vilken det klart och tydligt framgick hur den hade resonerat för att motivera antagandet av ett nytt beslut om åläggande av sanktioner, trots de två tidigare ogiltigförklaringarna.

168 I de förklaringar i detta avseende som lämnats i det omtvistade beslutet och som sammanfattats av tribunalen i punkterna 282–287 i den överklagade domen preciseras nämligen på ett tillräckligt tydligt sätt de skäl som föranledde kommissionen att anta ett nytt beslut om åläggande av böter.

169 Det ska i detta hänseende för det första påpekas att klagandens sammanfattning av dessa skäl, som nämns i punkt 160 i förevarande dom, inte är fullständig, eftersom den inte nämner att tribunalen i punkt 285 i den överklagade domen erinrade om att kommissionen i skälen 560 och 561 i det omtvistade beslutet hade påpekat att de företag som beslutet riktade sig till hade deltagit under elva år i en överträdelse som ansågs vara en av de mest allvarliga konkurrensbegränsningarna och att underlåtenheten att i ett sådant sammanhang att anta ett nytt beslut i vilket det konstateras att dessa företag deltagit i överträdelsen skulle strida mot allmänintresset av att säkerställa en effektiv tillämpning av unionens konkurrensrätt och gå utöver intresset av att mildra följderna av ett eventuellt åsidosättande av dessa företags grundläggande rättigheter. Detta konstaterande var dessutom tillräckligt för att förklara varför kommissionen ansåg att det fanns ett berättigat intresse av att anta det omtvistade beslutet, i den mening som avses i artikel 7.1 i förordning nr 1/2003.

170 För det andra ankom det, såsom tribunalen påpekade i punkt 280 i den överklagade domen, på kommissionen att beakta dessa omständigheter när den angav skälen till att den ansåg det motiverat att anta ett nytt beslut om åläggande av sanktioner, efter ogiltigförklaringen av de två första besluten som kommissionen fattat för att beivra den aktuella kartellen och den ovanligt långa tid som förflutit mellan de första utredningsåtgärderna och antagandet av det omtvistade beslutet. I motsats till vad klaganden har gjort gällande var dessa överväganden i punkterna 282 och 287 i den överklagade domen relevanta.

171 Bedömningen i punkt 167 i förevarande dom påverkas inte av de argument genom vilka klaganden har bestritt de skäl i det omtvistade beslutet som motiverar ett berättigat intresse av att anta det omtvistade beslutet.

172 Det bör i detta sammanhang erinras om att skyldigheten att motivera ett beslut utgör en väsentlig formföreskrift som ska särskiljas från frågan huruvida motiveringen är välgrundad, vilken ska hänföras till frågan huruvida den omtvistade rättsakten är lagenlig i materiellt hänseende. Motiveringen av ett beslut består i ett formellt angivande av vilka skäl som beslutet grundar sig på. Om dessa skäl innehåller felaktigheter, inverkar detta på beslutets lagenlighet i materiellt hänseende, men inte på motiveringen av beslutet, som kan vara tillräcklig trots att den innehåller felaktiga skäl (dom av den 18 april 2024, Dumitrescu m.fl./kommissionen och domstolen, C-567/22 P–C-570/22 P, EU:C:2024:336, punkt 46 och där angiven rättspraxis).

173 Under sken av att göra gällande att motiveringsskyldigheten har åsidosatts avser klaganden i själva verket att ifrågasätta huruvida de skäl som ligger till grund för det omtvistade beslutet är välgrundade.

174 Dessa argument kan inte påverka bedömningen av punkterna 275–296 i den överklagade domen, i vilka tribunalen slog fast att kommissionen i förevarande fall inte hade åsidosatt sin motiveringsskyldighet.

175 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den tredje grundens första del.

Den andra delgrunden

– *Parternas argument*

176 Klaganden har genom den tredje grundens andra del gjort gällande att tribunalen i punkterna 298–302 i den överklagade domen gjorde en felaktig rättstillämpning och åsidosatte sin motiveringsskyldighet vad gäller det omtvistade beslutets avskräckande verkan.

177 För det första underlät tribunalen att bemöta klagandens argument att Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen, Italien), genom en dom av den 21 januari 2020, hade bekräftat att det inte fanns någon annan kartell som klaganden påstods ha deltagit i. Det framgår emellertid av denna dom att klaganden sedan år 2000 har utövat sin verksamhet i enlighet med konkurrensreglerna, vilket innebär att det avskräckande syfte som låg till grund för 2002 års beslut till fullo har uppnåtts.

178 För det andra redogjorde tribunalen i punkt 298 i den överklagade domen endast för allmänna överväganden avseende det omtvistade beslutets avskräckande verkan.

179 För det tredje innehåller den överklagade domen motstridiga domskäl. Det framgår nämligen av punkt 299 i den domen att tribunalen fann att beslutet att ålägga en sanktion i det omtvistade beslutet var motiverat ur avskräckningssynpunkt av att de bötesbelopp som ålagts genom besluten från 2002 och 2009 återbetalats till följd av ogiltigförklaringen av dessa beslut. I punkt 660 i den överklagade domen slog tribunalen emellertid fast att det avskräckande syftet redan hade genomförts med avseende på klaganden, åtminstone delvis, genom de sanktioner som klaganden ålagts genom besluten från 2002 och 2009.

180 För det fjärde underlät tribunalen, i punkterna 300 och 301 i den överklagade domen, att beakta den omständigheten att åläggandet av två sanktioner i 2002 och 2009 års beslut samt de rättegångskostnader som hänför sig till dessa redan utgjorde en påföljd för klaganden, bland annat genom att dess anseende skadades. Klaganden har i detta avseende påpekat att det följer av

tribunalens praxis, bland annat av domen av den 12 december 2018, Biogaran/kommissionen (T-677/14, EU:T:2018:910), att hänsyn ska tas till den icke obetydliga skada som en juridisk persons anseende har lidit till följd av konstaterandet att den har deltagit i en överträdelse av konkurrensreglerna. De skäl som anges i den överklagade domen liknar dessutom, på grund av att de är allmängiltiga, en bristande motivering.

181 Kommissionen har bestritt dessa argument.

– *Domstolens bedömning*

182 Det ska för det första påpekas att Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen) i den dom av den 21 januari 2020 som klaganden har hänvisat till slog fast att det inte förelåg någon överträdelse med avseende på en annan kartell som klaganden påstods ha deltagit i. Denna dom gör det i vart fall inte möjligt att fastställa att klaganden, sedan år 2000, har bedrivit sin verksamhet i enlighet med konkurrensreglerna och att det avskräckande syfte som redan eftersträvades med 2002 års beslut således redan hade uppnåtts. Under dessa omständigheter kan tribunalen inte kritiseras för att den inte uttalade sig om denna dom i den överklagade domen.

183 För det andra ska det erinras om att tribunalen, i punkt 298 i den överklagade domen, slog fast att kommissionen, med hänsyn till den konstaterade överträdelsens allvarliga karaktär, med fog kunde anse att antagandet av ett beslut och utdömandet av en sanktion fortfarande var motiverade av den avskräckande effekt som detta beslut och den sanktion som det medförde kunde ha på marknaderna. Denna bedömning förklaras i punkt 299 i den överklagade domen, i vilken tribunalen underströk att det är den omständigheten att böter ska betalas som har en avskräckande verkan efter ogiltigförklaringen av 2002 och 2009 års beslut. Av detta följer att punkt 298 i nämnda dom, jämförd med punkt 299 i samma dom, inte alls innehåller några allmänna överväganden, utan på ett klart och otvetydigt sätt redogör för tribunalens resonemang.

184 För det tredje finns det, i motsats till vad klaganden har påstått, ingen motsägelse mellan de skäl som anges i punkterna 299 och 660 i den överklagade domen. Även om tribunalen i sistnämnda punkt, som återfinns i den del av den överklagade domen där tribunalen inom ramen för sin obegränsade behörighet prövade huruvida det var lämpligt att bevilja en ytterligare nedsättning av de böter som ålagts klaganden, medgav att 2002 och 2009 års beslut redan hade haft en viss avskräckande verkan, framgår det tydligt av sammanhanget, särskilt punkterna 658, 659 och 661 i den domen, att tribunalen ansåg att det avskräckande syftet inte helt hade uppnåtts innan det omtvistade beslutet antogs. Under dessa omständigheter kunde det nämligen anses motiverat att ålägga klaganden en sanktion i detta beslut med hänsyn till behovet av att säkerställa den avskräckande verkan, såsom tribunalen påpekade i punkt 299 i den överklagade domen.

185 För det fjärde ska det påpekas att tribunalen, i punkterna 300 och 301 i den överklagade domen, fann att åläggandet av böter i förevarande fall inte bara syftade till att ge beslutet en viss avskräckande verkan, utan även till att förhindra att de berörda företagen helt undgick sanktion.

186 Eftersom 2002 och 2009 års beslut hade ogiltigförklarats och motsvarande böter hade återbetalats, jämte ränta, kunde endast ett nytt beslut genom vilket klaganden ålades böter garantera att dess deltagande i den kartell som avses i det omtvistade beslutet inte förblev ostraffat.

187 Vad gäller kostnaderna för de två tvister som följde på beslutet från år 2002 räcker det att konstatera att tribunalen i domen av den 25 oktober 2007, Ferriere Nord/kommissionen (T-94/03, EU:T:2007:320), förpliktade kommissionen att ersätta klagandens rättegångskostnader

och att domstolen i domen av den 21 september 2017, Ferriere Nord/kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), förpliktade kommissionen att ersätta klagandens rättegångskostnader, såväl i första instans som i samband med det överklagande som ledde till denna dom.

188 Det är dessutom riktigt att tribunalen i domen av den 12 december 2018, Biogaran/kommissionen (T-677/14, EU:T:2018:910), som klaganden har hänvisat till, beaktade den icke försumbara skadan på en fysisk eller juridisk persons anseende som konstaterandet att denna person varit inblandad i en överträdelse av konkurrensreglerna utgör. Denna bedömning syftade emellertid inte till att ange att en sådan överträdelse utgör en form av sanktion som följer av att en överträdelse har konstaterats i ett kommissionsbeslut, utan till att förklara varför det är nödvändigt för denna institution att lägga fram exakt och samstämmig bevisning för att fastställa att en sådan överträdelse föreligger.

189 Mot bakgrund av det ovan anförda finner domstolen att tribunalen inte gjorde en felaktig rättstillämpning när den i punkt 300 i den överklagade domen slog fast att åläggandet av böter i det omtvistade beslutet syftade till att undvika att de berörda företagen helt undgick sanktion.

190 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den tredje grundens andra del.

Den tredje delgrunden

– *Parternas argument*

191 Genom den tredje grundens tredje del har klaganden gjort gällande att tribunalen i punkterna 304–307 i den överklagade domen åsidosatte sin motiveringsskyldighet, eftersom den inte bemötte klagandens argument om åsidosättande av artikel 6.1 i Europakonventionen.

192 Kommissionen har bestritt denna argumentation.

– *Domstolens bedömning*

193 I punkt 303 i den överklagade domen påpekade tribunalen att klaganden i första instans hade gjort gällande att den omständigheten att klaganden hade ställning som anklagad under hela förfarandet i sig utgjorde en tillräcklig påföljd. Tribunalen underkände detta argument genom att i punkterna 304 och 305 i den överklagade domen slå fast att klaganden, med hänsyn till ogiltigförklaringen av de två beslut som föregick antagandet av det omtvistade beslutet, ännu inte hade ålagts någon påföljd för att ha gjort sig skyldig till en överträdelse av unionens konkurrensrätt och att antagandet av detta beslut under dessa omständigheter syftade till att säkerställa att klaganden faktiskt ålades sanktioner för denna överträdelse.

194 Till stöd för den tredje grundens tredje del har klaganden upprepat att den redan hade ålagts en sanktion innan det omtvistade beslutet antogs, men har inte anfört något argument för att specifikt ifrågasätta tribunalens resonemang i punkterna 304 och 305 i den överklagade domen. Klaganden har endast gjort gällande att tribunalen underlät att pröva dess argument om åsidosättande av artikel 6.1 i Europakonventionen.

195 Det ska i detta hänseende påpekas att klaganden, i punkt 238 i sin ansökan genom vilken talan väcktes, hade gjort gällande att den omständigheten att företaget hade ställning som ”anklagad” sedan mer än 17 år, det vill säga från mottagandet av meddelandet om invändningar i mars 2002,

förutom att det utgjorde ett åsidosättande av artikel 6 i Europakonventionen, som innehåller en skyldighet att se till att en anklagad inte alltför länge lever i ovisshet om utgången av det straffrättsliga förfarandet, i sig utgjorde en allvarlig sanktion för klaganden.

196 Såsom framgår av rubriken på det avsnitt där den förekommer, var syftet med denna argumentation att ifrågasätta grunderna för det omtvistade beslutet, enligt vilka det var nödvändigt att ålägga en sanktion för att undvika straffrihet för företagen i fråga. Under dessa omständigheter, och i avsaknad av närmare preciseringar i detta avseende, hade tribunalen fog för att anse att hänvisningen till artikel 6 i Europakonventionen endast syftade till att stärka klagandens argument för att klaganden redan hade bestraffats innan det omtvistade beslutet antogs, vilket tribunalen besvarade i punkterna 304 och 305 i den överklagade domen.

197 Tribunalen kan således inte kritiseras för att ha underlåtit att döma i saken i detta avseende.

198 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den tredje grundens tredje del.

Den fjärde delgrunden

– *Parternas argument*

199 Genom den tredje grundens fjärde del har klaganden gjort gällande att tribunalen, genom att i punkterna 310–315 i den överklagade domen grunda sig på möjligheten för tredje parter att väcka skadeståndstalan vid nationell domstol, ersatte motiveringen med en annan, underlät att pröva handlingarna i målet och kastade om bevisbördan.

200 Kommissionen anser att denna argumentation är verkningslös, eftersom den riktar sig mot överflödiga domskäl i den överklagade domen. Enligt kommissionen kan klagandena i vart fall inte vinna framgång med den fjärde delgrunden.

– *Domstolens bedömning*

201 I punkt 301 i den överklagade domen slog tribunalen fast att med hänsyn till hur allvarlig den av kommissionen konstaterade överträdelsen var och hur länge den pågått, var syftet att undvika att de berörda företagen helt undgick straff i sig tillräckligt för att i förevarande fall motivera att ett beslut om åläggande av en sanktion antogs.

202 Klaganden har inte bestritt tribunalens bedömning i sitt överklagande.

203 Av detta följer att tribunalen, genom att hänvisa till andra överväganden som kan motivera antagandet av det omtvistade beslutet, såsom till exempel avsikten att skydda tredje parters rätt att väcka skadeståndstalan vid nationella domstolar, har redogjort för dessa överväganden för fullständighetens skull, för att på ett uttömmande sätt bemöta klagandens argument.

204 Eftersom klagandens invändningar inom ramen för den tredje grundens fjärde del riktar sig mot överflödiga domskäl i den överklagade domen, kan de inte leda till att domen upphävs.

205 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den tredje grundens fjärde del.

Den femte delgrunden

– *Parternas argument*

206 Genom den tredje grundens femte del har klaganden gjort gällande att tribunalen, när den i punkterna 317–323 i den överklagade domen underkände klagandens invändning om åsidosättande av proportionalitetsprincipen, grundade sig på överväganden som saknade relevans och som inte var tillräckliga för att motivera underkännandet.

207 Efter redogörelsen för den femte delgrunden innehåller överklagandet dessutom ett avsnitt med rubriken ”Slutliga överväganden”, i vilket klaganden upprepar de argument som utvecklats i punkterna 242, 243 och 252–254 i ansökan i första instans.

208 Kommissionen anser att den femte delgrunden inte kan tas upp till sakprövning, eftersom den är vag och allmänt hållen. Under alla omständigheter är den ogrundad.

– *Domstolens bedömning*

209 Det ska påpekas att klaganden endast har bestritt relevansen av de omständigheter som tribunalen beaktade i punkterna 317–323 i den överklagade domen, utan att tydligt ange de rättsliga grunder som särskilt åberopas till stöd för yrkandet om upphävande av denna dom, i strid med de krav som det erinrats om i punkt 51 i förevarande dom.

210 Ett överklagande som inte innehåller något argument som särskilt syftar till att visa att det har skett en felaktig rättstillämpning i det överklagade avgörandet och som endast upprepar eller ordagrant återger de grunder och argument som redan har anförts vid tribunalen uppfyller inte heller dessa krav. Ett sådant överklagande utgör nämligen endast en begäran om omprövning av den ansökan som ingetts till tribunalen, vilket faller utanför domstolens behörighet (dom av den 9 februari 2023, Boshab/rådet, C-708/21 P, EU:C:2023:84, punkt 60 och där angiven rättspraxis).

211 I förevarande fall har klaganden genom de argument som sammanfattats i punkt 207 i förevarande dom begränsat sig till att, med undantag för några smärre ändringar, upprepa de argument som redan framförts vid tribunalen.

212 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den tredje grundens femte del.

213 Följaktligen kan överklagandet inte vinna bifall såvitt avser den tredje grunden, eftersom den delvis inte kan tas upp till sakprövning och delvis är ogrundad.

Den fjärde grunden

Parternas argument

214 Klaganden har inom ramen för sin fjärde grund gjort gällande att tribunalen tillämpade principen *ne bis in idem* felaktigt när den i punkterna 326–342 i den överklagade domen slog fast att principen *ne bis in idem* inte utgjorde hinder för antagandet av det omtvistade beslutet.

215 Enligt klaganden är det riktigt att principen *ne bis in idem* inte utgör hinder för att anta ett nytt beslut när det tidigare beslutet har ogiltigförklarats på grund av formfel. Det framgår emellertid av domen av den 15 oktober 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl./kommissionen (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P och C-254/99 P, EU:C:2002:582), att denna möjlighet förutsätter att de påtalade omständigheterna inte har prövats i sak. Detta villkor är emellertid inte uppfyllt i förevarande fall, eftersom tribunalen avgjorde målet i sak i domen av den 9 december 2014, Ferriere Nord/kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035).

216 Klaganden har understrukit att tribunalen fann att principen *ne bis in idem* endast är tillämplig vid dubbla påföljder, vilket inte motsvarar omständigheterna i förevarande mål, eftersom domen av den 9 december 2014, Ferriere Nord/kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), samt 2009 års beslut och den sanktion som föreskrevs däri ogiltigförklarades av domstolen. Enligt klaganden utgör denna princip emellertid även hinder för en kumulering av förfaranden, i synnerhet när en sådan kumulering, såsom i förevarande fall, leder till ett nytt avgörande avseende samma faktiska omständigheter.

217 Tribunalen gjorde dessutom en felaktig bedömning när den fann att principen *ne bis in idem* endast är tillämplig vid dubbel sanktion. Det följer således av artikel 50 i stadgan att denna princip även är tillämplig vid ett nytt avgörande. En person kan nämligen fällas till ansvar för ett rättsstridigt beteende utan att bli föremål för någon sanktion.

218 Klaganden har medgett att artikel 50 i stadgan hänvisar till en lagakraftvunnen dom, men har understrukit att domen av den 9 december 2014, Ferriere Nord/kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), trots att den har upphävts av domstolen, ska betraktas som slutgiltig i sak. Det framgår nämligen av generaladvokaten Wahls förslag till avgörande av i målen Feralpi m.fl./kommissionen (C-85/15 P, C-86/16 P och C-87/15 P, C-88/15 P och C-89/15 P, EU:C:2016:940), att överklagandet av den domen borde ha avvisats.

219 Under alla omständigheter har inte alla domar från år 2014 överklagats. Bedömningen av de faktiska omständigheter som utgjorde den aktuella kartellen, vilka var gemensamma för samtliga berörda företag, har således vunnit laga kraft. Tribunalens bedömning att domarna inte har någon inverkan på de företag som inte var parter i de tvister som avgjordes genom dessa domar är alltför formalistisk och tar inte hänsyn till den verkliga kärnan i principen *ne bis in idem*.

220 Lydelsen i artikel 50 i stadgan bör för övrigt inte tolkas alltför bokstavligt. Klaganden har i detta avseende påpekat att det framgår av domen av den 29 juni 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483), att principen *ne bis in idem* är tillämplig när en åklagarmyndighet som har prövat de faktiska omständigheterna avskriver ärendet, trots att det inte föreligger något frikännande rättsligt avgörande.

221 Kommissionen har bestritt klagandens argumentation.

Domstolens bedömning

222 I artikel 50 i stadgan föreskrivs att ”[i]ngen får lagföras eller straffas på nytt för en lagöverträdelse för vilken han eller hon redan har blivit frikänd eller dömd i unionen genom en lagakraftvunnen brottmålsdom i enlighet med lagen”. Principen *ne bis in idem* förbjuder således kumulering av såväl lagföring som sanktionsåtgärder av straffrättslig karaktär, i den mening som avses i den

bestämmelsen, för samma gärning och mot en och samma person (dom av den 14 september 2023, Volkswagen Group Italia och Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, EU:C:2023:663, punkt 44 och där angiven rättspraxis).

223 Domstolen har dessutom redan slagit fast att principen *ne bis in idem* ska respekteras i bötesförfaranden som omfattas av konkurrensrätten. Denna princip innebär på konkurrensrättens område ett förbud mot att ett företag på nytt hålls ansvarigt eller att ett förfarande på nytt inleds mot företaget avseende ett konkurrensbegränsande beteende som företaget redan har ålagts sanktionsavgifter för eller som företaget har förklarats inte vara ansvarigt för genom ett tidigare avgörande som inte längre kan överklagas (dom av den 22 mars 2022, Nordzucker m.fl., C-151/20, EU:C:2022:203, punkt 32 och där angiven rättspraxis).

224 Det ska i förevarande fall påpekas att det vid tidpunkten för antagandet av det omtvistade beslutet inte fanns något avgörande avseende den kartell som avsågs i det omtvistade beslutet som inte längre kunde överklagas och som således hade vunnit laga kraft. I domen av den 9 december 2014, Ferriere Nord/kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), uttalade sig tribunalen visserligen i sak om huruvida klaganden kunde hållas ansvarig för denna kartell, såsom den avses i 2009 års beslut, men denna dom, som överklagats till domstolen, vann inte laga kraft och ogiltigförklarades därefter i sin helhet av domstolen, liksom 2009 års beslut.

225 I motsats till vad klaganden har gjort gällande är återupptagandet av förfarandet och antagandet av det omtvistade beslutet inte oförenliga med domen av den 15 oktober 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl./kommissionen (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P och C-254/99 P, EU:C:2002:582).

226 Det framgår nämligen av den domen, såsom tribunalen erinrade om i punkt 331 i den överklagade domen, att principen *ne bis in idem* endast innebär ett förbud mot en ny prövning i sak av överträdelsens materiella karaktär, som skulle leda till att antingen en andra sanktion ålades utöver den första, för det fall att ansvar på nytt skulle fastställas, eller en första sanktion, för det fall att ansvar, som inte fastställts i det första beslutet, fastställs i det andra beslutet (dom av den 15 oktober 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl./kommissionen (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P och C-254/99 P, EU:C:2002:582, punkt 61). Ingen av dessa två situationer föreligger emellertid i förevarande fall.

227 Domstolen tillade visserligen, i punkt 62 i den domen, att principen *ne bis in idem* inte i sig utgör hinder för ett återupptagande av förfaranden som avser samma konkurrensbegränsande beteende, när ett första beslut har ogiltigförklarats av formella skäl utan att de påtalade omständigheterna har prövats i sak.

228 Domstolen angav emellertid inte att principen *ne bis in idem* utgör hinder för att anta ett nytt beslut efter det att den dom genom vilken tribunalen i sak prövat ett första beslut har upphävts efter överklagande och det första beslutet har ogiltigförklarats. Såsom framgår av samma punkt 62 i nämnda dom kan principen *ne bis in idem* endast åsidosättas om det redan finns ett slutligt avgörande i sak i ärendet. Såsom har påpekats i punkt 224 i förevarande dom saknades emellertid ett sådant slutligt beslut vid tidpunkten för antagandet av det omtvistade beslutet.

229 Den rättspraxis som det hänvisas till i punkt 227 ovan bekräftar dessutom att den omständigheten att ett förfarande för tillämpning av unionens konkurrensregler återupptas efter det att ett första beslut som avslutar detta förfarande har ogiltigförklarats inte ger upphov till någon kumulering av förfaranden.

230 Härav följer att tribunalen gjorde en riktig bedömning när den fann att antagandet av det omtvistade beslutet inte stred mot principen *ne bis in idem*.

231 Vissa av 2014 års domar avseende andra företag har visserligen vunnit laga kraft, eftersom de inte överklagats. Även om dessa domar avsåg samma konkurrensbegränsande samverkan som den som klaganden hade anklagats för, utgjorde de emellertid inte lagakraftvunna avgöranden i förhållande till klaganden.

232 I motsats till vad klaganden har gjort gällande påverkar inte heller möjligheten att ett beslut som fattats av en åklagarmyndighet kan vara relevant för tillämpningen av principen *ne bis in idem* denna bedömning, eftersom domstolen har preciserat att ett sådant beslut måste ha vunnit laga kraft för tillämpningen av denna princip (dom av den 29 juni 2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, punkterna 52–54).

233 Mot bakgrund av det ovan anförda kan överklagandet inte bifallas såvitt avser den fjärde grunden.

Den sjätte grunden

Parternas argument

234 Inom ramen för den sjätte grunden har klaganden i huvudsak gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning i punkterna 535–551 i den överklagade domen genom att underlåta att konstatera att åsidosättandet av rätten till försvar berodde på att kommissionen inte uttryckligen hade angett sin avsikt att i klagandens fall tillämpa den försvårande omständigheten upprepad överträdelse i meddelandet om invändningar, i det kompletterande meddelandet om invändningar eller i en annan rättsakt i det förfarande som återupptogs år 2017, vilket således fråntog klaganden möjligheten att yttra sig på denna punkt under det administrativa förfarandet.

235 För det första beaktade tribunalen inte domstolens praxis, bland annat domen av den 5 mars 2015, kommissionen m.fl./Versalis m.fl. (C-93/13 P och C-123/13 P, EU:C:2015:150), och inte heller Europadomstolens praxis avseende artikel 6 i Europakonventionen. För det andra åsidosatte tribunalen de relevanta bestämmelserna i de icke-bindande rättsakter som kommissionen hade ålagt sig att följa, det vill säga punkterna 84, 86 och 109 i 2011 års meddelande. För det tredje underlät tribunalen att beakta eller missuppfattade transkriptionen av vissa avsnitt i förhandlingsprotokollet i det mål som avgjordes genom domen av den 21 september 2017, Ferriere Nord/kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716). För det fjärde är de omständigheter som nämns i punkterna 547 och 548 i den överklagade domen, liksom de som avses i punkterna 543–546 i den överklagade domen, irrelevanta, eftersom meddelandet om invändningar och 2002 och 2009 års beslut inte innehöll någon motivering avseende förekomsten av upprepade överträdelser. Under alla förhållanden borde dessa omständigheter ha uppdaterats på grund av förfarandets exceptionellt långa varaktighet. Den omständighet som det hänvisas till i punkt 549 i den överklagade domen saknar relevans, eftersom innehållet i skrivelsen av den 15 december 2017 uppenbarligen inte överensstämde med de kriterier som fastställts i rättspraxis.

236 Kommissionen anser att denna grund ska avvisas och att överklagandet i vilket fall som helst inte kan vinna bifall såvitt avser denna grund.

Domstolens bedömning

237 Tribunalen redogjorde i punkterna 538–542 i den överklagade domen för de kriterier som gör det möjligt att kontrollera huruvida klagandens rätt till försvar eventuellt har åsidosatts, när det gäller beaktandet av förekomsten av upprepade överträdelser i klagandens fall.

238 I punkt 538 i den domen slog tribunalen, med hänvisning till domen av den 5 mars 2015, kommissionen m.fl./Versalis m.fl. (C-93/13 P och C-123/13 P, EU:C:2015:150), fast att när kommissionen har för avsikt att tillskriva en juridisk person ansvar för en överträdelse av konkurrensrätten och avser att i samband med detta göra gällande, som en försvårande omständighet, att personen gjort sig skyldig till en upprepning av överträdelsen, ska meddelandet om invändningar som kommissionen skickar till denna person innehålla samtliga omständigheter som ger nämnda person möjlighet att försvara sig, särskilt de omständigheter som kan motivera att villkoren för en upprepning av överträdelsen är uppfyllda i det aktuella fallet. I punkt 539 i den överklagade domen erinrade tribunalen om att det var på detta sätt som kommissionen i punkt 84 i 2011 års meddelande hade åtagit sig att i meddelandet om invändningar ”tillräckligt exakt” nämna omständigheter som kan utgöra försvårande omständigheter. I punkt 540 i samma dom tillade tribunalen att upprepade överträdelser enligt fast rättspraxis ska anses utgöra en omständighet som vara försvårande.

239 I punkt 541 i den överklagade domen preciserade tribunalen att den skyldighet som beskrivs i punkterna 538–540 i den domen följer av skyldigheten att iaktta rätten till försvar. Denna skyldighet är föremål för en allmän princip enligt vilken de berörda företagen och företagssammanslutningarna, i varje förfarande som kan leda till sanktioner, särskilt böter eller viten, under det administrativa förfarandet ska ges tillfälle att på ett ändamålsenligt sätt framföra sina synpunkter på huruvida de omständigheter, anmärkningar och förhållanden som görs gällande mot dem verkligen föreligger och är relevanta.

240 Slutligen fann tribunalen, i punkt 542 i den överklagade domen, att när unionsdomstolen kontrollerar huruvida principen om rätten till försvar har iakttagits, ska den beakta alla omständigheter i målet för att säkerställa att kommissionens avsikt att fastställa en överträdelse eller en viss omständighet var tillräckligt förutsebar för det berörda företaget, för att det ska kunna anses att företaget fått möjlighet att framföra sina synpunkter i den aktuella frågan.

241 Klaganden har inte bestritt tribunalens förklaringar.

242 Klaganden har däremot hävdat att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den fann att den omständigheten att kommissionen i förevarande fall hade för avsikt att göra gällande upprepade överträdelser som en försvårande omständighet avseende klaganden var tillräckligt förutsebar.

243 Vid underkännandet av detta påstående stödde sig tribunalen dels på innehållet i det meddelande om invändningar som avses i punkterna 543–546 i den överklagade domen, dels på kommissionens skrivelse av den 15 december 2017 om återupptagande av det administrativa förfarande som avses i punkterna 547–549 i denna dom.

244 Även om klaganden har hävdat att den inte har begärt att domstolen ska göra en ny bedömning av de faktiska omständigheterna, är dess argumentation nästan uteslutande inriktad på innehållet i meddelandet om invändningar.

245 Det framgår emellertid av punkterna 547 och 548 i den överklagade domen att kommissionen i sin skrivelse av den 15 december 2017, i vilken det tillkännagavs att det administrativa förfarandet skulle återupptas, informerade klaganden om att den i det beslut som den skulle fatta efter förfarandet skulle stödja sig på de invändningar som framgick av det meddelande om invändningar som hade föranlett antagandet av 2002 års beslut och 2009 års beslut och att det i dessa beslut vid beräkningen av klagandens bötesbelopp på grund av försvårande omständigheter hade fastställts att klaganden hade gjort sig skyldig till upprepade överträdelser.

246 Under dessa omständigheter kunde tribunalen, även om meddelandet om invändningar var otydligt, i punkt 550 i den överklagade domen slå fast att kommissionens avsikt att i det omtvistade beslutet fastställa att klaganden hade gjort sig skyldig till upprepade överträdelser som en försvårande omständighet var tillräckligt förutsebar.

247 Kommissionen konstaterade vidare att klaganden hade gjort sig skyldig till upprepade överträdelser på grundval av ett tidigare beslut i vilket det konstaterades att klaganden gjort sig skyldig till en överträdelse, vilket hade beaktats i besluten från år 2002 och år 2009. Under dessa omständigheter var tribunalen, i motsats till vad klaganden har hävdat, inte skyldig att slå fast att kommissionen borde ha uppdaterat de omständigheter mot bakgrund av vilka den beaktade förekomsten av upprepade överträdelser.

248 Klaganden har vidare gjort gällande att vissa delar av inspelningen av förhandlingen i det mål som avgjordes genom domen av den 21 september 2017, Ferriere Nord/kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), bekräftar att skälen till att klaganden inte hade yttrat sig om förekomsten av upprepade överträdelser efter det att det administrativa förfarandet återupptagits var rimliga. Klaganden har emellertid inte preciserat de rättsliga skälen till att dessa avsnitt visar att den hade skäl att anse att kommissionen, efter det att förfarandet återupptagits, inte kunde åberopa den försvårande omständigheten upprepad överträdelse utan att uttryckligen underrätta klaganden om detta.

249 Anmärkningen avseende underlåtenhet att pröva eller missuppfattning av nämnda avsnitt kan således inte tas upp till sakprövning, mot bakgrund av de krav som det erinrats om i punkt 51 ovan.

250 Överklagandet kan således inte vinna bifall såvitt avser den sjätte grunden, eftersom den delvis inte kan tas upp till prövning och delvis inte kan godtas.

Den sjunde grunden

Den första delgrunden

– *Parternas argument*

251 Genom den sjunde grundens första del har klaganden gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den i punkterna 565–579 i den överklagade domen underkände klagandens invändning att beaktandet av förekomsten av upprepade överträdelser som en försvårande omständighet strider mot proportionalitetsprincipen på grund av att förfarandet tog orimligt lång tid.

252 För det första är punkt 575 i den överklagade domen bristfälligt motiverad. Medan klaganden avsåg den onormala varaktigheten av det aktuella förfarandet, hänvisade tribunalen i punkt 575 till den korta tid som förflöt mellan den föregående överträdelsen och den överträdelse som avsågs i det omtvistade beslutet.

253 För det andra ansåg tribunalen att kommissionen kunde fastställa att det rörde sig om upprepade överträdelser på grund av en överträdelse som konstaterats mer än 30 år innan den antog det omtvistade beslutet. Tribunalen grundade sig därvid på en uppenbart oproportionerlig tolkning av begreppet upprepad överträdelse. Denna tolkning kan inte motiveras av syftet att säkerställa beslutets avskräckande verkan, eftersom klaganden sedan år 2000 inte längre har gjort sig skyldig till konkurrensbegränsande beteenden. Tribunalen underlät att beakta den avskräckande verkan av de rättsliga och administrativa förfaranden som klaganden var inblandad i.

254 Tribunalen underlät även att beakta den omständigheten att syftet att säkerställa en avskräckande verkan hade beaktats såväl för att beivra den aktuella kartellen som för att höja böterna på grund av upprepade överträdelser, vilket medförde en dubblering i strid med proportionalitetsprincipen.

255 Tribunalens bedömning är dessutom svår att förena med den princip som fastställdes i domen av den 17 juni 2010, Lafarge/kommissionen (C-413/08 P, EU:C:2010:346, punkterna 70 och 73), enligt vilken unionens konkurrensrätt inte tillåter kommissionen att beakta upprepade överträdelser utan begränsning i tiden. Beaktandet, som upprepad överträdelse, av omständigheter som inträffat mer än 30 år före antagandet av det omtvistade beslutet är således uppenbart oproportionerligt och leder i praktiken till att den princip som domstolen har fastställt åsidosätts.

256 Kommissionen anser att denna argumentation inte kan tas upp till sakprövning och att det i vart fall är uppenbart att den inte kan ligga till grund för ett bifall av överklagandet.

– *Domstolens bedömning*

257 Genom denna delgrund har klaganden kritiserat tribunalen för bristande motivering och felaktig rättstillämpning vad gäller tolkningen av proportionalitetsprincipen. I motsats till vad kommissionen har gjort gällande kan denna delgrund således tas upp till sakprövning.

258 Klagandens argument saknar emellertid grund.

259 Vad för det första gäller motiveringen i punkt 575 i den överklagade domen, framgår det av denna punkt att tribunalen, vid prövningen av huruvida kommissionen hade rätt att slå fast att klaganden hade gjort sig skyldig till upprepade överträdelser, ansåg att den tid som hade förflutit mellan den överträdelse som företaget tidigare hade begått och den överträdelse som beivrats genom det omtvistade beslutet var kort. I motsats till vad klaganden har påstått bortsåg tribunalen inte från att den invändning som den hade att pröva inte avsåg denna tid, utan den tid som hade förflutit mellan den föregående överträdelsen och dagen för antagandet av det omtvistade beslutet. Tribunalen sammanfattade nämligen inte bara denna invändning i punkt 566 i den överklagade domen, utan den slog även fast, i punkt 575 i den överklagade domen, att kommissionen hade fog för att anse att upprepad överträdelse utgjorde en försvårande omständighet i klagandens fall ”trots det faktum att utredningen varade en viss tid på grund av den osäkerhet som rådde kring utgången av en domstolsprövning”. Av dessa omständigheter följer att klagandens påståenden om bristande motivering och underlåtenhet att fatta beslut grundar sig på en felaktig tolkning av den överklagade domen.

260 Vad för det andra gäller invändningen om åsidosättande av proportionalitetsprincipen, ska det erinras om att denna princip, enligt fast rättspraxis, kräver att unionsinstitutionernas rättsakter ska vara ägnade att säkerställa förverkligandet av de legitima mål som eftersträvas med bestämmelserna i fråga och att de inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål (dom av den 9 december 2020, Groupe Canal +/kommissionen, C-132/19 P, EU:C:2020:1007, punkt 104 och där angiven rättspraxis).

261 Vad gäller höjningen av böterna på grund av upprepade överträdelser, ska det erinras om att en sådan höjning avspeglar vikten av att beivra upprepade åsidosättanden av konkurrensreglerna av ett och samma företag (dom av den 17 juni 2010, Lafarge/kommissionen (C-413/08 P, EU:C:2010:346, punkt 61).

262 Domstolen påpekar att klaganden inte har bestritt tribunalens bedömning i punkt 553 i den överklagade domen, enligt vilken upprepade överträdelser, ur avskräckningssynpunkt, är en omständighet som enligt rättspraxis motiverar en avsevärd höjning av grundbeloppet för böterna, eftersom upprepade överträdelser utgör bevis för att den tidigare utdömda sanktionen inte var tillräckligt avskräckande.

263 Klaganden har inte heller bestritt underkännandet, i punkterna 557 och 564 i den överklagade domen, av klagandens invändning att den tid som förflutit mellan den tidigare begångna överträdelsen och den överträdelse som avses i det omtvistade beslutet var för lång för att klaganden skulle kunna anses ha gjort sig skyldig till upprepad överträdelse.

264 Klaganden har nämligen begränsat sig till att göra gällande att på grund av att syftet med att beakta förekomsten av upprepade överträdelser är att avskräcka ett företag från att begå nya överträdelser av konkurrensrätten, har proportionalitetsprincipen åsidosatts i förevarande fall, dels eftersom klaganden sedan år 2000 inte hade gjort sig skyldig till sådana beteenden, dels eftersom de administrativa och rättsliga förfaranden som redan hade ägt rum med avseende på den kartell som avses i det omtvistade beslutet oundvikligen hade en avskräckande verkan.

265 Det ska emellertid erinras om att tribunalen, i punkt 577 i den överklagade domen, slog fast att det inte kunde uteslutas att det hot om sanktioner som hängde över klaganden under hela utredningen och den sanktion som utdömts vid två tillfällen kan ha haft en viss avskräckande effekt. Tribunalen fann emellertid, utan att göra sig skyldig till felaktig rättstillämpning, att ”det är sanktionen – det vill säga den omständigheten att de böter som kommissionen har ålagt bolaget, med höjning på grund av en upprepning av överträdelsen, ska betalas – som faktiskt avskräcker ett företag från att på nytt göra sig skyldigt till en överträdelse av konkurrensreglerna”.

266 Klaganden har i vart fall inte visat att enbart den omständigheten att en ansenlig period förflöt mellan de överträdelser som fastställts för beaktandet av förekomsten av upprepade överträdelser och kommissionens antagande av det omtvistade beslutet skulle få till följd att detta beaktande skulle vara oproportionerligt.

267 Denna slutsats påverkas inte av klagandens övriga argument.

268 För det första gjorde tribunalen sig inte skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att kommissionen hade fog för att anse dels att det var motiverat att anta ett nytt beslut i vilket klagandens deltagande i kartellen konstaterades, bland annat med hänsyn till syftet att avskräcka klaganden från att begå sådana överträdelser i framtiden, dels att det var nödvändigt att förstärka denna avskräckande verkan genom att beakta upprepad överträdelse med avseende på klaganden.

I motsats till vad klaganden har gjort gällande utgör den omständigheten att kommissionen beaktade förekomsten av upprepade överträdelser, både för att avgöra om det var lämpligt att anta ett nytt beslut i vilket det konstaterades att klaganden hade deltagit i en överträdelse och för att beräkna det bötesbelopp som ålagts klaganden, inte en ”dubblering” som strider mot proportionalitetsprincipen.

269 För det andra är det riktigt att det enligt proportionalitetsprincipen krävs att den tid som förflutit mellan en tidigare överträdelse av konkurrensreglerna och den aktuella överträdelsen beaktas vid bedömningen av företagets benägenhet att bortse från konkurrensreglerna (dom av den 17 juni 2010, Lafarge/kommissionen, C-413/08 P, EU:C:2010:346, punkterna 70 och 73). Denna tid är emellertid inte den som klaganden har åberopat till stöd för sin invändning om åsidosättande av proportionalitetsprincipen.

270 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den sjunde grundens första del.

Den andra delgrunden

– *Parternas argument*

271 Genom den sjunde grundens andra del har klaganden för det första gjort gällande att punkterna 580–595 i den överklagade domen är bristfälligt motiverade. Klaganden har anfört att den i första instans gjorde gällande att höjningen av böterna på grund av upprepad överträdelse var oproportionerlig med hänsyn till dels att det förflöt ovanligt lång tid, dels att den upprepade överträdelsen var av ”mindre” karaktär. Tribunalen prövade endast det andra av dessa argument.

272 För det andra är det uppenbart att höjningen med 50 procent av böterna på grund av upprepade överträdelser är oproportionerlig, eftersom det omtvistade beslutet antogs mer än 30 år efter det beslut i vilket den tidigare överträdelsen konstaterades. Tribunalen borde i detta avseende ha insett att det omtvistade beslutet var motsägelsefullt. Kommissionen satte nämligen ned grundbeloppet för böterna med 50 procent med hänsyn till förfarandets varaktighet, men beaktade inte denna varaktighet vid tillämpningen av höjningen på grund av upprepade överträdelser. Av konsekvensskäl borde kommissionen på grund av tidsfaktorn även ha minskat höjningen på 50 procent på grund av upprepade överträdelser med minst hälften. Denna höjning är dessutom av sådan art att den inte kan överstiga bötesbeloppet. I förevarande fall uppgår emellertid nämnda höjning till ungefär två gånger det bötesbelopp som skulle ha ålagts klaganden om denna försvårande omständighet inte hade beaktats.

273 Kommissionen har gjort gällande att klaganden endast har upprepat de argument som den anförde vid tribunalen och således försöker få domstolen att göra en ny prövning av dess talan i första instans. Klagandens argument kan således inte tas upp till sakprövning och kan i vart fall inte leda till bifall för överklagandet.

– *Domstolens bedömning*

274 Genom den sjunde grundens andra del har klaganden gjort gällande att tribunalen åsidosatte sin skyldighet att motivera sina domar och gjorde en felaktig tolkning av proportionalitetsprincipen. I motsats till vad kommissionen har gjort gällande kan denna delgrund således tas upp till sakprövning.

275 Klagandens argument saknar emellertid grund.

276 Klaganden har för det första kritiserat tribunalen för att ha underlåtit att bemöta klagandens argument att den höjning som kommissionen tillämpade på grund av förekomsten av upprepade överträdelser var oproportionerlig med hänsyn till förfarandets varaktighet. Det ska i detta hänseende påpekas att tribunalen, i punkterna 565–579 i den överklagade domen, underkände klagandens argument att konstaterandet att klaganden gjort sig skyldig till upprepade överträdelser inte var förenligt med proportionalitetsprincipen. Tribunalen var således inte längre skyldig att bemöta klagandens argument att denna princip även utgjorde hinder för en höjning av böterna på grund av upprepade överträdelser.

277 För det andra har klaganden inte visat att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att kommissionen inte åsidosatte proportionalitetsprincipen när den fastställde höjningen på grund av upprepade överträdelser till 50 procent av böternas grundbelopp.

278 Det ska tilläggas att den omständigheten att kommissionen i det omtvistade beslutet satte ned böternas grundbelopp med 50 procent med hänsyn till förfarandets varaktighet, samtidigt som den höjde böterna på grund av upprepade överträdelser, inte innebär någon motsägelse, eftersom dessa två omständigheter är oberoende av varandra.

279 Slutligen har klaganden, när den hävdat att en höjning av böterna på grund av upprepad överträdelse inte får överstiga bötesbeloppet, inte anfört någon rättsregel till stöd för detta påstående och dessutom gjort en beräkning som inte bara är felaktig utan även bygger på en hypotetisk situation.

280 Mot bakgrund av det ovan anförda kan talan inte vinna bifall såvitt avser den sjunde grundens andra del och därmed inte såvitt avser någon del av den sjunde grunden.

Den åttonde grunden

Parternas argument

281 Den åttonde grunden består av två delar.

282 Inom ramen för den första delen av denna grund har klaganden gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den i punkterna 611–628 i den överklagade domen slog fast att kommissionen inte hade åsidosatt principen om likabehandling genom att tillämpa en proportionerligt mindre nedsättning av bötesbeloppet på klaganden än på Riva.

283 Enligt klaganden framgår det av det omtvistade beslutet att Riva, som deltog i den kartell som avses i detta beslut under sammanlagt tio år och sex månader, beviljades en nedsättning med 3 % på grund av att företaget under ett år hade avbrutit sitt deltagande i den del av kartellen som avsåg begränsning och kontroll av produktion eller försäljning. Klaganden, som deltog i kartellen i sju år, beviljades däremot en nedsättning med 6 procent för de tre år som den inte deltog i denna del av kartellen, det vill säga en nedsättning med endast 2 procent för vart och ett av dessa år.

284 I den andra delen av den åttonde grunden har klaganden gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den underlät att slå fast att de skäl som kommissionen anfört för att motivera sitt val att sätta ned böterna på olika sätt för identiska beteenden framlades för sent.

285 Kommissionen anser att detta argument inte kan tas upp till sakprövning. Klaganden har i huvudsak begränsat sig till att upprepa de argument som anfördes i första instans. Klaganden har således försökt få domstolen att ompröva den ansökan som ingavs i första instans. Klagandens argumentation är under alla omständigheter uppenbart ogrundad.

Domstolens bedömning

286 I motsats till vad kommissionen har gjort gällande kan de två delarna av den åttonde grunden tas upp till sakprövning, i den mån de avser felaktig rättstillämpning från tribunalens sida.

287 Vad gäller den första delgrunden ska det erinras om att likabehandlingsprincipen, som stadfästs i artikel 20 i stadgan, innebär att lika situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling (dom av den 18 april 2024, Dumitrescu m.fl./kommissionen och domstolen, C-567/22 P–C-570/22 P, EU:C:2024:336, punkterna 65 och 67 och där angiven rättspraxis).

288 I förevarande fall framgår det av den överklagade domen att kommissionen i det omtvistade beslutet konstaterade dels att såväl klaganden som Riva hade deltagit i den kartell som avsågs i detta beslut, dels att dessa två företag inte deltog i en viss del av kartellen under tre år vad gäller klaganden och under ett år vad gäller Riva.

289 Såsom tribunalen erinrade om i punkt 613 i den överklagade domen är det, vid beräkningen av de böter som åläggs företag som har deltagit i en konkurrensbegränsande samverkan, en naturlig följd av kommissionens utövande av sina befogenheter på området att de berörda företagen behandlas olika. Kommissionen ska nämligen använda sitt utrymme för skönsmässig bedömning för att fastställa sanktionerna individuellt utifrån respektive företags uppträdande och specifika egenskaper, för att säkerställa att unionens konkurrensregler ges full verkan i varje enskilt fall (dom av den 13 juni 2013, Versalis/kommissionen, C-511/11 P, EU:C:2013:386, punkt 104 och där angiven rättspraxis).

290 Det framgår av punkterna 615–617 i den överklagade domen att kommissionen motiverade skillnaden mellan de olika procentsatserna för nedsättning med att det var nödvändigt att fastställa den nedsättning som beviljades på grund av att företagen inte deltog i en del av kartellen med hänsyn till hur länge vart och ett av företagen hade deltagit i hela kartellen. Klagandens och Rivas deltagande i hela kartellen var en viktig faktor som skulle beaktas vid bedömningen av den aktuella förmildrande omständigheten. Eftersom Rivas totala deltagande i avtalet var längre, skulle effekten av att Riva inte deltog i denna del av kartellen ha varit större.

291 Tribunalen påpekade närmare bestämt, i punkt 622 i den överklagade domen, att kommissionen, vid fastställandet av den nedsättning som Riva skulle beviljas, hade beaktat hur allvarligt dessa båda företags deltagande i överträdelsen var relativt sett, i enlighet med det krav på att böterna ska vara individuella som det erinrats om i punkt 289 i förevarande dom. Kommissionen ansåg således att eftersom Rivas totala deltagande i kartellen var längre än klagandens, var denna med nödvändighet allvarligare och effekten av att Riva inte deltog i en viss del av kartellen var desto större.

292 Tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den i punkt 323 i den överklagade domen slog fast att detta synsätt var förenligt med principen om likabehandling.

293 Det är nämligen utrett att kommissionen beviljade klaganden en nedsättning på 2 procent per år med avseende på den period under vilken klaganden inte deltog i den aktuella delen av kartellen, medan nedsättningen var 3 procent för Riva.

294 Det är riktigt att den omständigheten att Riva deltog i kartellen i tio år och sex månader, i avsaknad av andra omständigheter som gjorde det möjligt att skilja mellan dessa två företags deltagande i kartellen, innebar att detta deltagande hade en allvarligare inverkan på konkurrensen än klagandens, som endast deltog i kartellen under sju år. Detta konstaterande kan emellertid inte utsträckas till att omfatta perioder under vilka företagen inte deltog i en viss del av kartellen, eftersom den omständigheten att de inte deltog i denna del i princip hade samma inverkan på konkurrensen.

295 Det är visserligen möjligt att göra en nedsättning på grund av att ett företag inte deltog i en del av kartellen i förhållande till den totala varaktigheten av varje företags deltagande i denna kartell. I förevarande fall deltog klaganden emellertid inte i denna del under tre år, vilket motsvarade nästan hälften av dess deltagande i nämnda kartell, medan Riva under sina tio år och sex månader av deltagande i samma kartell endast hade underlåtit att delta i denna del under ett år.

296 Under dessa omständigheter konstaterar domstolen att kommissionen har behandlat lika situationer olika, utan att ange något giltigt skäl för denna skillnad i behandling.

297 Härav följer att talan ska bifallas såvitt avser den åttonde grundens första del. Den överklagade domen ska således upphävas, utan att det är nödvändigt att pröva den andra delen av denna grund.

Prövning av talan vid tribunalen

298 Enligt artikel 61 första stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol ska domstolen upphäva tribunalens avgörande om överklagandet är välgrundat. I ett sådant fall kan domstolen själv slutligt avgöra målet, om detta är färdigt för avgörande.

299 I förevarande fall ska domstolen slutligt avgöra målet, vilket är färdigt för avgörande.

300 Det framgår av punkterna 286–297 i förevarande dom att det omtvistade beslutet inte är förenligt med principen om likabehandling, eftersom klaganden beviljades en nedsättning med 2 procent per år av bötesbeloppet för en period då klaganden inte deltog i en del av den aktuella kartellen, medan Riva, av samma skäl, beviljades en nedsättning med 3 procent. Eftersom domstolen har fastställt att det omtvistade beslutet är rättsstridigt, kan den inom ramen för sin fulla prövningsrätt ersätta kommissionens bedömning med sin egen bedömning och följaktligen upphäva, sätta ned eller höja böterna. Denna behörighet utövas med beaktande av samtliga faktiska omständigheter (dom av den 12 november 2014, Guardian Industries och Guardian Europe/kommissionen, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 78 och där angiven rättspraxis). I förevarande fall slår domstolen fast, inom ramen för sin obegränsade behörighet, att nedsättningen av bötesbeloppet med 3 procent per år även ska tillämpas på klaganden.

301 Härav följer att det bötesbelopp som klaganden ålades i det omtvistade beslutet fastställs till 2 165 000 euro.

Rättegångskostnader

302 Enligt artikel 184.2 i rättegångsreglerna ska domstolen besluta om rättegångskostnaderna när överklagandet bifalls och domstolen avgör målet slutligt.

303 Enligt artikel 138.3 i samma rättegångsregler, som med stöd av artikel 184.1 i dessa regler är tillämplig i mål om överklagande, ska vardera parten bära sina rättegångskostnader om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter.

304 Eftersom klaganden och kommissionen ömsom har tappat målet på en eller flera punkter ska var och en bära sina rättegångskostnader för förfarandet i första instans och i målet om överklagande.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjätte avdelningen) följande:

1) **Punkt 1 i domslutet i den dom som Europeiska unionens tribunal meddelade den 9 november 2022, Ferriere Nord/kommissionen (T-667/19, EU:T:2022:692), upphävs i den del tribunalen ogillade Ferriere Nord SpA:s invändningar i den nionde grunden i första instans om åsidosättande av likabehandlingsprincipen.**

2) **Överklagandet ogillas i övriga delar.**

3) **Artikel 2.3 i kommissionens beslut C(2019) 4969 final av den 4 juli 2019 om ett åsidosättande av artikel 65 i EKSG-fördraget (ärende AT.37956 – Armeringsjärn) ogiltigförklaras.**

4) **Det bötesbelopp som Ferriere Nord SpA ålagts i artikel 2.3 i beslut C(2019) 4969 final fastställs till 2 165 000 euro.**

5) **Ferriere Nord SpA och Europeiska kommissionen ska bära sina egna rättegångskostnader i första instans och i målet om överklagande.**

Underskrifter